

TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI

ADÖLESANLARIN MİZAÇ TİPLERİNE GÖRE DİNLEDİKLERİ
MÜZİK TÜRLERİNİN BELİRLENMESİ: TRABZON İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ali Kemal BULUT

TRABZON

Eylül, 2024

**TRABZON ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
MÜZİK EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**ADÖLESANLARIN MİZAÇ TİPLERİNE GÖRE DİNLEDİKLERİ
MÜZİK TÜRLERİNİN BELİRLENMESİ: TRABZON İLİ ÖRNEĞİ**

**Ali Kemal BULUT
ORCID: 0009-0006-6736-9920**

**Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsünce Yüksek
Lisans Unvanı Verilmesi İçin Kabul Edilen Tezdir.**

**Tezin Danışmanı
Doç. Dr. Yalçın YILDIZ
ORCID: 0000-0002-2798-8763**

**TRABZON
Eylül, 2024**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalardan bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Trabzon Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

Ali Kemal BULUT

13 / 09 / 2024

ÖN SÖZ

Bu çalışma, adölesanların mizaç tipleri ile müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi inceleyerek, onların kimlik arayışı ve duygusal ihtiyaçları doğrultusunda müziğin oynadığı rolü anlamayı amaçlamaktadır. Adölesan dönemi, bireyin kimliğini keşfettiği, sosyal, duygusal ve ruhsal değişimlerin yoğun yaşandığı bir evredir. Bu süreçte müzik, gençler için kendilerini ifade etmenin, streslerini azaltmanın, motivasyonlarını artırmanın ve sosyalleşmenin önemli bir aracı olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları, farklı mizaç tiplerine sahip adölesanların müzik tercihlerinin, onların duygusal ve psikolojik durumlarıyla nasıl ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın, adölesan mizacının müzik ile bağlantısını daha iyi anlamaya yönelik katkılar sağlayacağına inanıyorum. Araştırmanın bulgularının, eğitimciler, ebeveynler ve psikolojik danışmanlar için gençlerin duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemede yol gösterici olacağını ve gelecekte yapılacak müzik tercihlerinin etkileri konusundaki kanıt düzeyi yüksek çalışmalara ışık tutacağını ümit ediyorum.

Lisansüstü eğitimim ve tez çalışmam boyunca beni destekleyen ve tüm sorularımı içtenlikle yanıtlayan çok değerli danışmanım Doç. Dr. Sayın Yalçın YILDIZ'a gönülden teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitimim boyunca akademik katkılarını esirgemeyen değerli hocalarım Prof. Dr. Sayın Mehmet Kayhan KURTULDU, Prof. Dr. Sayın Cahit AKSU ve Doç. Dr. Sayın Zühal DİNÇ ALTUN'a teşekkürlerimi sunarım.

Lisansüstü eğitim sürecine tekrar başlamama vesile olan ve motivasyonumu her zaman yüksek tutan yaşam enerjim eşim Elif BULUT'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Varlığıyla hayatımıza tanımlanamayacak güzellikteki renkleri katan güzel kızım Uzel BULUT'a sevgi dolu teşekkürlerimi sunarım.

Hayatımın her evresini benimle yaşayan, haklarını hiçbir zaman ödeyemeyeceğim canım annem Zehra BULUT ve babam Selim BULUT'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Hayata farklı pencerelerden bakmama vesile olan biricik kardeşim Selin BULUT'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Ve son olarak bu araştırmanın gerçekleştirilmesinde emeği geçen tüm katılımcılara, destek veren kişi ve kuruluşlara teşekkürlerimi sunarım.

Eylül, 2024

Ali Kemal BULUT

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
GRAFİKLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
1. GİRİŞ	1
1. 1. Araştırmanın Amacı.....	2
1. 2. Araştırmanın Gerekçesi.....	2
1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1. 4. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1. 5. Tanımlar	3
2. LİTERATÜR TARAMASI	5
2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi	5
2. 1. 1. Adölesan Dönem.....	5
2. 1. 1. 1. Adölesan Dönemin Tanımı.....	5
2. 1. 1. 2. Adölesanların Psikolojik ve Sosyolojik Özellikleri	6
2. 1. 2. Müzik Türlerinin Tanımlanması ve Genel Özellikleri.....	7
2. 1. 2. 1. Türk Halk Müziği.....	7
2. 1. 2. 2. Türk Sanat Müziği	8
2. 1. 2. 3. Arabesk-Fantezi Müzik	9
2. 1. 2. 4. Pop-Rock Müzik	9
2. 1. 2. 5. Rap-Hip-Hop Müzik.....	10
2. 1. 2. 6. Klasik Batı Müziği.....	10
2. 1. 3. Mizaç Kavramı.....	11
2. 1. 3. 1. Mizaç Kavramının Tanımı ve Sınıflandırılması	11
2. 1. 3. 2. Dokuz Tip Mizaç Modeli.....	12
2. 1. 4. Mizaç ve Müzik İlişkisi Üzerine Kuramsal Çerçeve	21
2. 1. 4. 1. Müzik Türlerinin Psikolojik Temelleri	21
2. 1. 5. Müzik Tercihlerini Etkileyen Faktörler	22
2. 2. Literatür Taraması Sonucu.....	22

3. YÖNTEM.....	24
3. 1. Araştırma Modeli	24
3. 2. Evren ve Örneklem	24
3. 3. Veri Toplama Araçları	26
3. 3. 1. Tanıtıcı Bilgi Formu	27
3. 3. 2. Dokuz Tip Mizaç Ölçeği Ergen Formu (DTMÖ-E)	27
3. 4. Veri Toplama Süreci	27
3. 5. Verilerin Analizi	27
4. BULGULAR.....	29
4. 1. Adölesanların Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerinin Belirlenmesi	29
4. 2. Adölesanların Sosyodemografik Özelliklerinin Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerine Göre İncelenmesi.....	29
4. 3. Adölesanların Müzik Sevme Durumlarına Göre Mizaç Tipi Eğilimlerinin İncelenmesi....	31
4. 4. Adölesanların Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerine Göre Mizaç Tipi Eğilimlerinin İncelenmesi.....	33
4. 5. Adölesanların Müzik Dinleme Süreleri ile Mizaç Tipi Eğilimleri Arasındaki İlişki	39
5. TARTIŞMA	40
6. SONUÇLAR ve ÖNERİLER	43
6. 1. Sonuçlar	43
6. 2. Öneriler	44
6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler.....	44
6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler	45
7. KAYNAKLAR.....	46
8. EKLER.....	55
9. ÖZ GEÇMİŞ Ve İLETİŞİM BİLGİLERİ	64

ÖZET

Adölesanların Mizaç Tiplerine Göre Dinledikleri Müzik Türlerinin Belirlenmesi: Trabzon İli Örneği

Adölesan dönem, kimlik arayışının, sosyal, duygusal ve ruhsal değişimlerin yoğun yaşandığı ve güçlü duyguların ortaya çıktığı bir yaşam evresi olarak kabul edilir. Bu süreçte adölesanlar, kendilerini ifade etmek, streslerini azaltmak, motivasyonlarını artırmak, odaklanmak, çalışmak ve sosyalleşmek gibi amaçlarla müziği kullanmaktadır. Müzik, bireyin iç dünyasını doğrudan yansıtmının en güçlü ve en estetik yolu olarak bilinir. Farklı müzik türleri altta yatan farklı duyguların karşılığı olabilmektedir. Ancak henüz kimlik arayışında olan adölesanların mizaç özellikleri ile dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri arasında bir bağlantı kurulmadığı gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, adölesanların mizaç tiplerine göre dinledikleri müzik türlerinin belirlenmesidir.

Araştırmada nicel araştırma türlerinden olan tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılı'nda Trabzon İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı 22 devlet lisesine kayıtlı 693 12-18 yaş aralığındaki adölesan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma verilerinin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Dokuz Tip Mizaç Ölçeği Ergen Formu (DTMÖ-E)" kullanılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS (Statistical for Social Sciences) 26.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda; araştırmaya katılan adölesanların yaş ortalaması 15.66 ± 1.18 olup; adölesanların %66.1'ini (n=458) kız, %33.9'unu (n=235) ise erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Adölesanların %97,8'inin (n=678) müzik dinlemeyi sevdiği belirlenmiştir. Adölesanlar tarafından en çok tercih edilen üç müzik türü sırasıyla %37,8 oranla Türkçe Pop-Rock, %17,3 oranla Türk Halk Müziği ve %16,2 oranla Arabesk-Fantezi Müzik olarak tespit edilmiştir. Müzik dinlemeyi seven adölesanların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Adölesanların müzik dinlemeyi sevme durumu ile DTM4 mizaç tipleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir. Adölesanların dinlemeyi tercih ettikleri müzik türlerine göre mizaç tipi eğilimleri incelendiğinde; Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Türkçe Pop-Rock Müzik, Türk Rap-Hip-Hop Müzik, Yabancı Pop-Rock Müzik ve Yabancı Rap-Hip-Hop Müzik dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin daha yüksek olduğu ve bu kişilerin entelektüel dinginlik arayan, güvensiz hissetmeleri, hayal kırıklığına uğramaları nedeniyle gergin ve suçlayıcı davranış sergileyen bireyler olabilecekleri tespit edilmiştir. Arabesk-Fantezi Müzik dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM4 mizaç tipi eğilimlerinin daha yüksek olduğu ve bu kişilerin duyguların anlamını arayan, aşırı duygulu ve empatik, özgünlük ve bireysellikten hoşlanan bireyler olabilecekleri saptanmıştır. Klasik Batı Müziği dinlemeyi tercih eden adölesanların

DTM9 mizaç tipi eğilimlerinin daha yüksek olduğu ve bu kişilerin duyumsal-hareketsel konfor arayan, çatışmaktan kaçınan, ağırkanlı, sakin, uyumlu, barışçıl ve yumuşak huylu bireyler oldukları bulunmuştur. Adölesanların ortalama müzik dinleme süresi ile mizaç tipi eğilimleri arasındaki ilişki incelendiğinde; adölesanların müzik dinleme süresi arttıkça DTM4 ve DTM7 mizaç tipi eğilimlerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Buradan hareketle; farklı mizaç tip eğilimi gösteren adölesanların tercih ettikleri müzik türleri belirlenmiştir. Bu tercihlerin, adölesanların kimlik arayışı ve duygusal ihtiyaçları doğrultusunda şekillendiği düşünülmektedir. Bu durumu saptamak için kanıt düzeyi yüksek ileri çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Adölesan, Mizaç, Müzik Türleri.

ABSTRACT

Determination of the Types of Music Listened by Adolescents According to Temperament Types: Trabzon Province Example

Adolescence is considered as a life stage in which the search for identity, social, emotional and spiritual changes are intense and strong emotions emerge. In this process, adolescents use music to express themselves, reduce stress, increase motivation, focus, study and socialise. Music is known as the strongest and most aesthetic way of directly reflecting the inner world of the individual. Different types of music can correspond to different underlying emotions. However, it has been observed that there is no connection between the temperament characteristics of adolescents who are still in search of identity and the types of music they prefer to listen to. Accordingly, the aim of this study is to determine the types of music that adolescents listen to according to their temperament types.

The survey model, which is one of the quantitative research types, was used in the study. The sample of the study consists of 693 adolescent students between the ages of 12-18 enrolled in 22 state high schools affiliated to Trabzon Provincial Directorate of National Education in the 2023-2024 academic year. ‘Introductory Information Form’ and “Nine Types of Temperament Scale Adolescent Form (NTTS-A)” were used to collect the research data. The data obtained within the scope of the research were analysed using SPSS (Statistical for Social Sciences) 26.0 package programme.

In line with the results of the study, the average age of the adolescents participating in the study was 15.66-1.18 years; 66.1% (n=458) of the adolescents were girls and 33.9% (n=235) of the adolescents were boys. It was determined that 97.8% (n=678) of the adolescents liked listening to music. It was determined that 97.8% (n=678) of the adolescents liked listening to music. The three most preferred music genres by adolescents were Turkish Pop-Rock with 37.8%, Turkish Folk Music with 17.3% and Arabesque-Fantasy Music with 16.2%. It was found that adolescents who liked to listen to music had a high tendency of NTT6 temperament type. It was determined that there was a statistically significant difference between adolescents' liking to listen to music and NTT4 and NTT6 temperament types. When the temperament type tendencies of adolescents were examined according to the types of music they preferred to listen to, it was found that adolescents who preferred to listen to Turkish Folk Music, Turkish Art Music, Turkish Pop-Rock Music, Turkish Rap-Hip-Hop Music, Foreign Pop-Rock Music and Foreign Rap-Hip-Hop Music had higher DTM6 temperament type tendencies and these individuals may be individuals who seek intellectual serenity, feel insecure, feel nervous and exhibit accusatory behaviour due to disappointment. It was determined that adolescents who preferred to listen to Arabesque-Fantasy Music had a higher tendency of DTM4 temperament

type and these individuals may be individuals who seek the meaning of emotions, are overly emotional and empathic, and enjoy originality and individuality. It was found that adolescents who preferred to listen to Western Classical Music had higher DTM9 temperament type tendencies and these individuals were found to be individuals who sought sensory-motor comfort, avoided conflict, were slow, calm, harmonious, peaceful and mild-mannered. When the relationship between the average duration of music listening and temperament type tendencies of adolescents was examined, it was found that as the duration of music listening increased, the DTM4 and DTM7 temperament type tendencies of adolescents also increased.

From this point of view, the music genres preferred by adolescents with different temperament types were determined. It is thought that these preferences are shaped in line with the adolescents' search for identity and emotional needs. Further studies with high level of evidence are needed to determine this situation.

Keywords: Adolescent, Temperament, Types of Music.

TABLÖLAR LİSTESİ

<u>Tablo No</u>	<u>Tablo Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Katılımcılara Ait Demografik Özellikler (n=693).....	25
2.	Katılımcıların Mizaç Tiplerine Ait Normallik Testi Sonuçları	28
3.	Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerinin Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-Kare Bağımsızlık Testi Sonuçları	30
4.	Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Sevme Durumlarına Göre Mizaç Tiplerinin İncelenmesine Ait Bağımsız Örneklem t -Testi Sonuçları	32
5.	Katılımcıların Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerine Göre Mizaç Tiplerinin İncelenmesine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	38
6.	Katılımcıların Ortalama Müzik Dinleme Süresi ile Mizaç Tipi Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları.....	39

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>	<u>Şekil Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Temel mizaç tipleri ve kanat etkisi.....	13
2.	DTM1 Mükemmellik arayan mizaç tipi	14
3.	DTM2 duyguları hissetmeyi arayan mizaç tipi.....	15
4.	DTM3 takdir edilebilir kendilik imajı arayan mizaç tipi	16
5.	DTM4 duyguların anlamını arayan mizaç tipi.....	17
6.	DTM5 bilginin anlamını arayan mizaç tipi	17
7.	DTM6 entelektüel dinginlik arayan mizaç tipi	18
8.	DTM7 Keşfetmenin hazzını arayan mizaç tipi	19
9.	DTM8 mutlak güç arayan mizaç tipi	20
10.	DTM9 Duyumsal-hareketsel konfor arayan mizaç tipi	20

GRAFİKLER LİSTESİ

<u>Grafik No</u>	<u>Grafik Adı</u>	<u>Sayfa No</u>
1.	Müzik dinlemeyi seven ve sevmeyen katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi	31
2.	Türk halk müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi	31
3.	Türk sanat müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi	31
4.	Arabesk-fantezi müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi	32
5.	Türkçe pop-rock müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi	32
6.	Türk rap-hip-hop müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi	35
7.	Yabancı pop-rock müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi.....	35
8.	Klasik batı müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi	36
9.	Yabancı rap-hip-hop müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi.....	36

KISALTMALAR LİSTESİ

DTMM	: Dokuz Tip Mizaç Modeli
DTMÖ-E	: Dokuz Tip Mizaç Ölçeği Ergen Formu
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
WHO	: Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)



1. GİRİŞ

Çocukluk ve yetişkinlik dönemi arasında köprü görevine sahip olan adölesan dönem, kimlik arayışının, sosyal, duygusal ve ruhsal değişimlerin yoğun yaşandığı ve güçlü duyguların ortaya çıktığı bir yaşam evresidir. Bu süreçte adölesanlar, yaşadıkları kimlik çatışmalarını, değişen duygularını ve eğitim-öğretim sürecindeki streslerini yönetebilmek, kendilerini ifade etmek, motivasyonlarını artırmak, odaklanmak, çalışmak ve sosyalleşmek gibi amaçlarla müziği kullanmaktadır (Büyükgönenç & Törüner, 2012; Gökarp & Yöndem, 2021).

Müzik, bir bireyin anne karından ölümüne kadar yaşamının her anında kullanılmaktadır (Özdemir, 2021). Geçmişten günümüze doğumdan itibaren insan yaşamında yer alan müziğin, güncel çalışmalarla birlikte doğum öncesi dönemde de kullanıldığı bildirilmektedir (Karaoğlu & Uğurlu, 2023; Kılıç & Gurkan, 2021). Müziğin eğitim amaçlı kullanımı ise okul öncesi dönemden üniversiteye kadar tüm eğitim kademelerinde yer almaktadır. Okul öncesi dönem ve ilköğretim döneminde oyun, eğlence ve davranış kazandırma aracı olarak gerçekleştirilen müzik eğitimi; ortaokul döneminde temel müzik bilgisi öğretimi, lise döneminde ise müzik kültürünü kazandırmaya yönelik gerçekleştirilmektedir. Ancak gelişen teknoloji, özellikle lise döneminde eğitim görmekte olan adölesanların teknolojik cihazlara erişimini kolaylaştırmış, farklı müzik platformlarını kazandırmış ve küresel etkileşimi sağlayarak müzik çeşitliliğini artırmış bulunmaktadır. Bu doğrultuda, internet ve akıllı cihaz erişimi daha olası olan adölesanlar, okulda öğrendikleri müziğin dışında birbirinden farklı birçok müzik türüne kolaylıkla erişebilmektedir (Yurga, 2017). Literatür gözden geçirildiğinde, adölesanların dinledikleri müzik türleri üzerine birçok çalışma bulunmaktadır. Adölesanların sosyodemografik özelliklerinin yanı sıra; kişilik özellikleri, duygular, şiddet eğilimleri, beğeni durumları ve ruhsal durum algıları ile ilişkili olarak tercih ettikleri müzik türleri üzerinde durulduğu gözlemlenmektedir (Erdal, 2009; Nizamoğlu, 2019; Soysal, Soysal, & Balci, 2021; Yurga, 2017). Bu çalışmalar göstermiştir ki; adölesanların dinledikleri müzik türleri onların kimliklerinin oluşumu ve duygularının düzenlenmesi ile ilişkilidir. Kimlik oluşumu ve duyguların düzenlenmesinin, sıklıkla adölesan dönemde gerçekleştiği ve yetişkinlik dönemine geçişte çoğunluğunun tamamlandığı bilinmektedir (Gökarp & Yöndem, 2021). Bu kavramlarla bağlantılı olarak mizaç oluşumu da ortaya çıkmaktadır.

Mizaç, doğuştan gelen tepkisellik ve öz düzenlemedeki nispeten istikrarlı, yapısal temelli bireysel farklılıklar olarak adlandırılmaktadır (Putnam & Rothbart, 2006). Yapısal, kalıtım ve deneyimler sonucu şekillenmektedir. Mizaç ile ilişkili olarak mizaç, karakter ve kişilik tiplerine yönelik birçok model geliştirilmiştir (Yılmaz, Genç, Unal, & Aydemir, 2014). Yılmaz vd. (2014) tarafından Enneagram Sistemi'nden yola çıkılarak geliştirilen Dokuz Tip Mizaç Modeli (DTMM); bireyin yalnızca mizaç tipini değil, bu tiplerin stres ve rahatlama durumlarında sergiledikleri

normalden farklı davranış ve tutumları da açıklamaktadır (Yılmaz vd., 2014). Bu model mizaç tiplerini kişilik tiplerinin dışında tutarak, doğuştan gelen özellikler kümesine vurgu yapmaktadır (Aycan, 2017). Mizaç ve müzik ile ilişkili çalışmalar müzik ve mizacın karşılıklı olarak ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu sebeple adölesanların mizaçlarının ve dinlemeyi tercih ettikleri müzik türlerinin belirlenmesi, sonraki araştırmalar için temel bir zemin hazırlayacaktır. Bu sonuçlar doğrultusunda ilerleyen çalışmalarda müzik türlerinin tercih edilmesinde etkili olan faktörler arasında mizacın rolü ve mizacın şekillenmesinde tercih edilen müzik türlerinin etkisinin belirlenmesi sağlanacaktır.

1. 1. Araştırmanın Amacı

Yukarıdaki bilgiler doğrultusunda bu araştırmanın temel amacı, adölesanların mizaç tiplerine göre dinlemeyi tercih ettikleri müzik türlerinin incelenmesidir. Araştırmanın alt amaçları aşağıdakiler şeklinde belirlenmiştir:

1. Adölesanların dinlemeyi tercih ettikleri müzik türlerinin belirlenmesi.
2. Adölesanların sosyodemografik özelliklerinin dinlemeyi tercih ettikleri müzik türlerine göre incelenmesi.
3. Adölesanların müzik sevmeye durumlarına göre mizaç tipi eğilimlerinin belirlenmesi.
4. Adölesanların dinlemeyi tercih ettikleri müzik türlerine göre mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi.
5. Adölesanların ortalama müzik dinleme süresi ile mizaç tipi eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi.

1. 2. Araştırmanın Gerekçesi

Adölesan dönem, bireyin kişilik gelişiminin belirleyici olduğu ve yetişkinlik dönemine geçişte köprü görevi gören bir evredir. Bu dönemde, yaşanan deneyimler ileriki yaşam üzerinde etkili olabilmektedir. Yaşanan deneyimler adölesanların müzik tercihlerini, müzik tercihleri ise adölesanların yaşam deneyimlerini etkileyebilmektedir. Adölesanların müzik tercihlerini etkileyen durumlar incelendiğinde; sosyodemografik özelliklerinin yanı sıra kişilik özellikleri, duygu durumları, şiddet eğilimleri, beğeni durumları ve ruhsal durum algıları üzerinde durulduğu gözlemlenmektedir. Bu çalışma yaşam deneyimini şekillendiren mizaç tiplerinin tanımlanmasını ve müzik tercihlerinin belirlenmesini sağlayacaktır. Adölesanların dinledikleri müzik türlerinin onların kimliklerinin oluşumu ve duygu durumlarının düzenlenmesi ile ilişkili olması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Adölesanların mizaç özelliklerine göre dinlemeyi tercih ettikleri müzik türlerinin belirlenmesi gelecekteki çalışmalara ışık tutabilecektir. Ayrıca müzik türlerinin tercih

edilmesinde etkili olan faktörlerin inceleneceği çalışmalara destek niteliğinde olabilecektir. Bu nedenle, bu çalışmanın yapılması ilgili literatüre katkı sağlaması açısından önemli görülmektedir.

1. 3. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırmanın örneklemini 2023-2024 Eğitim-Öğretim yılı bahar yarısında Trabzon'un tüm ilçelerinden 25 devlet lisesinin tüm kademelerinde öğrenim gören toplam 693 adölesan (lise öğrencisi) oluşturmaktadır.

2. Araştırmanın veri toplama araçları "Dokuz Tip Mizaç Ölçeği Ergen Formu (DTMÖ-E)" verileri ise bu ölçeklerle elde edilen nicel veriler ile sınırlıdır.

1. 4. Araştırmanın Varsayımları

1. Araştırmaya katılmayı kabul eden adölesanların anketlerdeki sorulara dürüst ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmaktadır.

2. Verilerin toplanmasında kullanılan yardımcı ölçme araçlarının kullanılabilirlik açısından uygun olduğu varsayılmaktadır.

3. Tercih edilen araştırma yöntemi, araştırmanın amacına uygundur.

1. 5. Tanımlar

Adölesan: Çocukluktan yetişkinlik dönemine geçmekte olan ve genellikle 10-24 yaş arasında bulunan bireydir.

Dokuz Tip Mizaç Modeli (DTMM): Yılmaz vd. (2014) tarafından Enneagram Sistemi temel alınarak oluşturulmuş olup ve her bireyin doğuştan farklı davranış repertuarlarına sahip olduğunu tanımlayan mizaç modelidir.

DTM1: Mükemmellik arayan mizaç tipi, dokuz tip mizaç modelinin birinci alt boyutudur.

DTM2: Duyguları hissetmeyi arayan mizaç tipi, dokuz tip mizaç modelinin ikinci alt boyutudur.

DTM3: Takdir edilebilir kendilik arayan mizaç tipi, dokuz tip mizaç modelinin üçüncü alt boyutudur.

DTM4: Duyguların anlamını arayan mizaç tipi, dokuz tip mizaç modelinin dördüncü alt boyutudur.

DTM5: Bilginin anlamını arayan mizaç tipi, dokuz tip mizaç modelinin beşinci alt boyutudur.

DTM6: Entelektüel dinginlik arayan mizaç tipi, dokuz tip mizaç modelinin altıncı alt boyutudur.

DTM7: Keşfetmenin hazzını arayan mizaç tipi, dokuz tip mizaç modelinin yedinci alt boyutudur.

DTM8: Mutlak güç arayan mizaç tipi, dokuz tip mizaç modelinin sekizinci alt boyutudur.

DTM9: Duyumsal-hareketsel konfor arayan mizaç tipi, dokuz tip mizaç modelinin dokuzuncu alt boyutudur.

Mizaç: Bireyin doğuştan getirdiği ve yaşam boyunca belirli bir tutarlılık gösteren duygusal ve davranışsal eğilimlerdir.

Müzik: Seslerin belirli bir düzen ve estetik kurallar çerçevesinde bir araya getirilmesiyle oluşan bir sanat formudur.



2. LİTERATÜR TARAMASI

2. 1. Araştırmanın Kuramsal Çerçevesi

Bu bölümde adölesan dönem ve özellikleri, müzik türleri, müzik tercihlerini etkileyen faktörler, mizaç kavramı, mizaç ve müzik tercihleri arasındaki ilişkiye yönelik literatür bilgileri aktarılmıştır.

2. 1. 1. Adölesan Dönem

İnsanlar, yaşamları boyunca doğumdan ölüme kadar farklı evrelerden geçerler. Bu evreler literatürde “bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemleri” olarak adlandırılmaktadır (Kulaksızoğlu, 2015). Adölesan kelimesi, Latince “olgunlaşmak” veya “büyümek” anlamına gelen “adolescere” fiil kökünden türetilmiş olup, Batı literatüründe kullanılan “adolescent” kelimesi olarak kullanılmaktadır. Yaygın olarak “ergen” kelimesi olarak da karşımıza çıkmaktadır. Ergen veya adölesan kelimeleri, yapısı ve anlamı itibarıyla bir gelişim sürecini ifade etmektedir (Koç, 2004).

2. 1. 1. 1. Adölesan Dönemin Tanımı

Adölesan dönem, bireyin fiziksel, hormonal, duygusal ve sosyal değişimleri yoğun olarak yaşadığı önemli bir geçiş evresi olarak belirtilmektedir. Bu dönem, çocukluktan yetişkinliğe geçişi ifade etmektedir. “Adölesan dönem” yerine “ergenlik dönemi” terimi yaygın olarak kullanılmaktadır (Das vd., 2017; Patton vd., 2016; World Health Organization [WHO], 2024).

Adölesan dönemin tanımının, farklı kurumlar ve araştırmacılar tarafından çeşitli şekillerde yapıldığı görülmektedir. Türk Dil Kurumu, bu dönemi “*cinsel organların fizyolojik gelişmesiyle başlayan, buluşa ermişlik ile yetişkinlik arasındaki dönem*” olarak tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2024). Millî Eğitim Bakanlığı ise, “*buluş çağına girme ile başlayan biyopsikolojik açıdan çocukluğun sona erdiği ve toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan, genç yetişkinliğin başladığı dönem olarak nitelendirilen 12-24 yaşları arasındaki gruptur*” şeklinde belirtmektedir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2011). Erikson geliştirdiği psikososyal gelişim kuramı kapsamında, adölesan dönemi “*Kimlik kazanmaya karşı kimlik karmaşası*” olarak tanımlarken, kişilik gelişiminin en önemli evresi olduğunu da vurgulamaktadır. Bu süreçte birey, “*ben kimim?*” sorusuna yanıt bulmaya çalışmaktadır. Duygusal dalgalanmaları sıklıkla yaşayan adölesan birey, dışsal faktörlere karşı da oldukça hassastır. Sosyal adaptasyon açısından da önemli değişimlerin yaşandığı bir süreçtir (Akgüneş & Kolburan, 2020).

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 12-24 yaşları arası olarak sınırlandırılan adölesan dönem, Birleşmiş Milletler Örgütü’ne göre 12-25 yaş aralığı olarak ifade edilmektedir (Hacettepe

Üniversitesi, 2024). Büyükgönenç ve Törüner (2012) ise, bu sürecin Türkiye’de kızlar için 10-12, erkekler için 12-14 yaş aralığında başladığını ve 21-24 yaş aralığında sona erdiğini belirtmektedir.

2. 1. 1. 2. Adölesanların Psikolojik ve Sosyolojik Özellikleri

Adölesan dönem, bireyin gelişimini şekillendiren önemli psikolojik ve sosyolojik özelliklerle işaretlenen kritik bir dönemdir (Gökalp & Yöndem, 2021). Adölesanların psikolojik ve sosyolojik özellikleri, geniş bir yelpazede incelendiğinde çeşitli faktörler ile ilgilidir. Fiziksel değişimlerin yanı sıra psikolojik ve sosyal boyutlarda da değişimlerin yoğun olduğu (Steinberg, 2007) adölesan dönemi “fırtına ve stres dönemi” olarak ifade edilmektedir.

Adölesan dönemde psikolojik gelişim, ebeveyn kontrolü, duygu düzenlemesi, sosyal etkileşimler ve kültürel geçmiş gibi çeşitli faktörlerden etkilenen çok yönlü bir süreçtir (Manindjo, Anindhita, & Abidin, 2023). Psikolojik yönler, adölesanların davranışlarını, duygularını ve ruh sağlığını anlamada önemli bir rol oynamaktadır (Kern, Benson, Steinberg, & Steinberg, 2016). Araştırmalar, adölesanların çevrelerine etkili bir şekilde uyum sağlamaları ve işlev görmeleri için psikolojik iyilik halinin çok önemli olduğunu göstermektedir (Manindjo vd., 2023). Adölesanların duygularını düzenleme yetenekleri, uyumlarında önemli bir rol oynamaktadır. Duygu düzenlemesi, psikolojik kontrolün adölesan refahıyla ilişkilendirildiği bir mekanizma olarak hizmet etmektedir (Cui vd., 2014). İlâveten, ebeveynin alkol kullanımı, adölesan dönemde alkol tüketimi ve psikolojik semptomlar arasındaki ilişki, sorunlu alkol kullanımını ve ilişkili psikolojik sorunları önlemek için erken müdahalelerin önemini vurgulamaktadır (Brook vd., 2010). Yalnızlık, yaş, cinsiyet, sosyal statü ve kültürel geçmiş gibi faktörler de adölesanların psikolojik iyilik halini etkileyebilmektedir (Fauziyah vd., 2024). Ergenlikte duygusal gelişimi anlamak esastır, çünkü bu dönemdeki bilişsel değişimler duygusal deneyimleri ve duygular hakkında akıl yürütme yeteneğini önemli ölçüde etkilemektedir (Rosenblum & Lewis, 2003). Adölesanlar, yeni duygusal uyarılma deneyimlerine ve duygu düzenlemesinde yer alan sistemlerin olgunlaşmasına yol açan fiziksel, psikolojik ve sosyal dönüşümler geçirmektedirler (Brenning, Soenens, Braet, & Bosmans, 2011).

Adölesan dönemde sosyal gelişim, adölesanın olgunlaşmasının önemli bir parçasıdır. Bu gelişim sosyal biliş, davranış ve ilişkilerde önemli değişikliklerle karakterize edilmektedir (Akgüneş & Kolburan, 2020; Gökalp & Yöndem, 2021). Adölesanlar, sosyal ipuçlarına verdikleri duygusal tepkilerdeki değişikliklerin yönlendirmesiyle, bakımvericileri yerine akranlarına daha fazla önem verdikleri bir döneme girmektedir. Bu süreçte, davranışları akran etkileşimlerine daha çok odaklanarak sosyal yönelimleri yeniden şekillenmektedir (Morningstar, Grannis, Mattson, & Nelson, 2019). Sosyal yönelimdeki bu değişim, adölesan dönemde yapısal ve işlevsel değişiklikler geçiren sosyal beynin gelişiminden etkilenmektedir. Bu dönemde sosyal beyin, adölesanların sosyal davranışları ve ortamlardaki kapsamlı değişikliklere uyum sağlamasına yardımcı olur (Kilford, Garrett, & Blakemore, 2016). Sosyal-duygusal öğrenme yeterlilikleri, ergenlerin sosyal çevrelerine

uyum sağlamalarına ve adölesan dönemdeki sosyal stresle başa çıkmalarına yardımcı olmada önemli bir rol oynamaktadır (Panwar & Sharma, 2020). Duygusal ve bilişsel empati de dahil olmak üzere sosyal bilişsel becerilerin gelişimi, adölesan dönemdeki sosyal bilişte önemli bir kilometre taşıdır. Bu gelişim, bireylerin başkalarının bakış açılarını anlamalarını ve karmaşık sosyal etkileşimlerde yol almalarını sağlamaktadır (Jacob & Reddy, 2024). Adölesanların sosyal motivasyonu genellikle yüksektir. Bu durum onları ilişkiler kurmaya, akranları tarafından sosyal olarak arzu edilir görünmeye ve popülerlik kazanmaya yöneltmektedir. Tüm bunlar adölesanın sosyal becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Martin, 2023). Adölesanlar, bireysel arzuları, akran baskısı, kültürel anlatılar ve yetişkin otoritesine verdikleri tepkilerle çeşitli sosyal gruplara ait olmayı keşfeder. Bu süreçte, sosyal kimlikleri ve etkileşimleri şekillenmektedir (Williams, 2011). Sonuç olarak, adölesan dönemdeki sosyal gelişim, sosyal biliş, duygusal tepkiler ve akran etkileşimlerinden etkilenen dinamik bir süreçtir. Sosyal beynin, sosyal-duygusal öğrenme yeterliliklerinin ve sosyal bilişsel becerilerin gelişimi, adölesanların sosyal ilişkilerde gezinmeleri, bağlantılar kurmaları ve sosyal ortamlarına uyumları için gerekli olan sosyal becerileri geliştirmeleri için oldukça önemlidir (Akgüneş & Kolburan, 2020; Gökalp & Yöndem, 2021).

2. 1. 2. Müzik Türlerinin Tanımlanması ve Genel Özellikleri

Günümüzde birçok farklı tarz ve özelliğe sahip müzik, toplumsal yaşamın farklı alanlarında çoğu zaman öncü, bazı zamanlarda ise destekleyici bir rol üstlenmektedir (Çiftçi, 2010). Her ne kadar duyguların ifade ediliş biçimi kişiden kişiye farklılık gösterse de, toplumların kendilerine özgü ve özel duygu ifade kalıpları bulunmaktadır. Müzik türleri, bu kalıpların belirli kurallar çerçevesinde şekil almış halleridir (Graci, 2010). Hem dünyada hem de Türkiye’de, belli bir kategoriye sığmayacak kadar çok sayıda müzik türü bulunmaktadır. Bu müzik türlerinden bazıları şunlardır:

Arabesk/Fantezi Müziği, Blues, Caz, Country, Elektronik Müzik, Etnik Müzik (Arap Müziği, Azeri Müziği, Balkan Müziği, Ege Müziği, Hint Müziği, Karadeniz Müziği, Roman Müziği, Rumeli Müziği, Yunan Müziği vb.), Flamenko, Grunge, Hip hop, Kelt Müziği (İskoçya, İrlanda, Galler vb.), Klasik Müzik, Latin Müziği, New Age, New Wave, Rock Müzik, R&B, Rap Müzik, Pop Müzik, Punk, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği ve Tasavvuf Müziği (Angı, 2013).

2. 1. 2. 1. Türk Halk Müziği

Türk Halk Müziği, ülkenin zengin tarihini, çeşitli bölgesel etkilerini yansıtan ve geleneksel unsurları kapsayan, Türkiye'nin kültürel mirasında derin kökleri olan bir türdür. Demir’e (2015) göre Türk Halk Müziği, Türkiye'nin farklı bölgelerinin benzersiz özelliklerini sergileyen bölgesel lehçe çeşitliliği nedeniyle müzik türleri arasında ayrıcalıklı bir yere sahiptir. Ana hatları çizilmiş olan bu tür, geleneksel Türk Müziği, sofistike müzik, enerjik/ağır müzik, asi müzik ve pop müziğin de dahil olduğu geniş bir Türkiye müzik stilleri sınıflandırmasının bir parçasıdır (Ok & Erdal, 2014). Bu

sınıflandırma içinde Türk Halk Müziği'nin belirgin fonotaktik özellikleriyle vurgulanmasının yanı sıra, özgünlüğü ve Türk halkının günlük yaşamları ile olan bağlantısına da dikkat çekilmektedir (Demir, 2015). İlaveten, Türk Halk Müziği kültürel kaynaşmayı simgeleyen Anadolu geleneklerinin ve Batı etkilerinin bir füzyonunu temsil etmektedir. Uyar (2021), bu türün Osmanlı İmparatorluğu'ndan sonra oluşan yeni ülkenin, müzikal bir temsili olarak hizmet eden Anadolu halk ve Batı klasik müziğinin bir sentezi olarak ortaya çıktığını vurgulamaktadır.

Türk Halk Müziği, tarihsel önemine rağmen çağdaş izleyiciler arasında popülerlik açısından zorluklarla karşılaşmıştır. Gürgen (2016), Türk Halk Müziği'nin Türk Arabesk Müziği ve Rap ile birlikte öğrenciler arasında en az tercih edilen türler arasında olduğunu belirtmektedir. Bu durumun müzik tercihlerinde daha modern ve küresel olarak etkilenen stillere doğru bir kaymaya işaret ettiğini vurgulamaktadır (Gürgen, 2016). Müzik tercihi çalışmaları bağlamında, Türk Halk Müziği Türk müzik manzarasındaki diğer türlerle karşılaştırılmıştır. Tekman ve Hortaçsu (2002), Türk halk müziğinin dinleyici tercihleri açısından klasik müzikle yakından ilişkili olduğunu bildirmektedir. Daha geleneksel ve kültürel açıdan önemli müzik stillerini takdir edenler arasında kalıcı çekiciliğini vurguladığını ifade etmektedir. Ancak Gürgen (2016), Türk Halk Müziği'nin müzik tercihi çalışmalarında türün kendisine duyulan hoşnutsuzluktan değil, daha çok bu tür müziği dinleyenlerle ilişkilendirilen mevcut önyargılar veya stereotipler nedeniyle daha düşük puanlar aldığını öne sürmektedir. Ayrıca, Türk Halk Müziği de dahil olmak üzere Türkiye'deki müzik türlerinin sınıflandırılması, (Güven, 2020) tarafından tartışıldığı gibi ciddi, halk ve popüler müzik alanları arasındaki daha geniş bir ayrımı yansıtmaktadır. Bu sınıflandırma sistemi, Türk Halk Müziği'nin Türkiye'nin daha geniş müzik manzarası içindeki rolünü bağlamlandırmaya yardımcı olmaktadır. Kültürel önemini ve geleneksel ve çağdaş müzik ifadelerini birleştiren bir tür olarak benzersiz konumunu vurgulamaktadır. Genel olarak, Türk Halk Müziği, melodik hikaye anlatımı ve bölgesel varyasyonları aracılığıyla ülkenin mirasını somutlaştırarak Türkiye'nin kültürel zenginliğinin ve müzik çeşitliliğinin bir kanıtı olarak durmaktadır (Gürgen, 2016; Güven, 2020; Tekman & Hortaçsu, 2002).

2. 1. 2. 2. Türk Sanat Müziği

Türkiye'nin kültürel mirasında derin kökleri olan Türk Sanat Müziği, ülkenin tarihi derinliğini ve sanatsal karmaşıklığını yansıtan sofistike ve rafine bir müzik geleneğini temsil etmektedir. Bu tür, seçkinlerle olan ilişkisi ve 1923'te Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasını izleyen tarihsel evrimi ile karakterize edilen Türk müzik manzarasında farklı bir konuma sahiptir (Güven, 2020). Türk Sanat Müziği'nin, Osmanlı müziği ile ilişkilendirilmiş algılanan imparatorluk geçmişinin aksine, Osmanlı İmparatorluğu sonrası modernitenin ve ulusal kimliğin bir sembolü olarak ortaya çıktığı söylenmektedir (O'Connell, 2000). Türk Sanat Müziği, Osmanlı geçmişiyle olan bağlantısı nedeniyle Kemalist aydınların eleştirilerine maruz kalmıştır. Bu durum, bu müzik türünün Batılı müzik ifadeleri

lehine kasıtlı olarak geri plana itilmesine neden olmuştur (Şenay, 2014). Bu zorluklara rağmen, Türk Sanat Müziği, müzik eğitime dahil edilmesi ve toplumun belirli kesimleri arasında kalıcı bir çekiciliğe sahip olmasıyla kanıtlandığı üzere, önemli bir kültürel belirteç olmaya devam etmektedir (Gürgeç, 2016). Türün, çoğunlukla tasavvuf geleneklerinden ve klasik Osmanlı şiirinden esinlenen karmaşık melodileri ve şiirsel sözleri, onun eşsiz cazibesine ve duygusal derinliğine katkıda bulunmaktadır (Karvelis, 2018; Şenay, 2014). Makam sistemine derinlemesine kök salmış olan Türk Sanat Müziğinin karmaşık kompozisyonları ve melodik yapıları, türün karmaşıklığını ve inceliğini sergileyerek, onu daha geniş Türk müzik manzarası içinde belirgin bir müziksel ifade biçimi haline getirmektedir.

2. 1. 2. 3. Arabesk-Fantezi Müzik

Türk müzik kültüründe önemli bir yere sahip olan Arabesk-Fantezi Müzik, duygusal temaları ve kendine özgü müzikal unsurlarıyla tanımlanır. Genellikle toplumsal adaletsizliklere karşı protesto, reddedilme ve boşa harcanmış hayat temalarıyla ilişkilendirilen bu tür, derin duyguları ve kişisel mücadeleleri ifade etmek için bir platform görevi görür (Tuna, Gürpınar, Tuz, Gürgeç, & İlçin, 2021). Arabesk-Fantezi Müzik, üniversite öğrencileri tarafından tercih edilen çeşitli müzik türlerinin bir parçasıdır ve fiziksel aktivite, depresyon ve uyku kalitesi gibi yönleri etkilemektedir (Duman, 2023). Bu müzik türünün gibi önde gelen sanatçıların şarkıları aracılığıyla keşfedildiği gibi erken dönem uyumsuz şemalar ve uyumsuz başa çıkma biçimleriyle ilişkisi, psikolojik durumları yansıtmaya ve ele alma konusundaki rolünü vurgular (Sözbir, 2023). Dahası, Arabesk-Fantezi Müzik, Türk toplumunun dönüşümü ve iç çatışmaları bağlamında kapsamlı bir şekilde incelenmiş ve kültürel bir mihenk taşı olarak önemini ortaya koyduğu görülmektedir. Türün duygusal derinlik, toplumsal kimlik temsili ve tematik zenginliğin benzersiz karışımı, onu Türk müzik manzarası içinde ilgi çekici ve çok yönlü bir tür haline getirmektedir (Ada, 1992).

2. 1. 2. 4. Pop-Rock Müzik

Pop-Rock müzik, sınırları ve kültürel engelleri aşan, popüler müzik öğelerini çeşitli etnik-ulusal varlıklardan gelen rock etkileriyle harmanlayan, ses manzarası yaratan dinamik müzik stili yaratan bir türdür. Müzik manzarası içinde Pop-Rock, dinleyiciler arasındaki popülaritesini ve etkisini yansıtan daha geniş pop müzik kategorisinin bir parçası olarak kabul edilir (Ok & Erdal, 2014). Çalışmalar, Pop-Rock müziğinin uyandırdığı duygusal ve renk algılarını inceleyerek, dinleyiciler arasında güçlü duygusal tepkiler ve algılar uyandırma yeteneğini vurgulamaktadır (Regev, 2011; Strle, Pesek, & Marolt, 2018). Regev (2011) tarafından incelenen bu tür, öncelikle Anglo-Amerikan pop-rock'ıyla ilişkilendirilen stilistik eğilimlerin bir füzyonunu yansıtırken, aynı zamanda farklı kültürel geçmişlere sahip pop-rock müziğinden de ilham almaktadır. Türün ifade

edici izomorfizmi melodilerin akılda kalıcı olmasına katkıda bulunmaktadır (Regev, 2011). Pop-Rock müzik, enerjik ve ritmik nitelikleriyle tanınır ve müzik tercihlerinin neşeli ve geleneksel kategorisine girmektedir (Cook, Roy, & Welker, 2017). Pop-Rock müzik, müzik sahnesindeki kalıcı etkisini ve önemini sergileyerek sonraki müzik stillerini de etkilemiştir (Ortega, 2021). Genel olarak, Pop-Rock müziği, akılda kalıcı melodiler, enerjik ritimler ve çeşitli etkilerle izleyicileri büyüleme yeteneğiyle öne çıkmaktadır. Ve müzik türleri arasında önemli ve sevilen bir tür olarak kendini kanıtlamıştır (Camgöz, 2020).

2. 1. 2. 5. Rap-Hip-Hop Müzik

Rap-Hip-Hop müzik, müzik sahnesinde önemli bir popülerlik ve tanınırlık kazanmış bir türdür. Ritmik vuruşları, şiirsel sözleri ve etkileyici hikaye anlatımıyla karakterize edilen bu tür, sanatçıların toplumsal sorunları ele almaları, kişisel deneyimlerini ifade etmeleri ve yaratıcılıklarını sergilemeleri için bir platform görevi görmektedir (Yıldırım, 2022). Çalışmaların, Rap-Hip-Hop müziğinin yerel kimlikler oluşturma ve toplumların sosyopolitik manzarasını yansıtmadaki rolünü araştırdığı görülmektedir (Solomon, 2005). Rap ve hip-hopun küresel etkisiyle, sanatçılar müziklerine yerel öğeler aşılayarak, hem yerel hem de uluslararası alanda dinleyicilerle yankı uyandıran benzersiz bir ses karışımı yaratabilmişlerdir (Solomon, 2005). Rap-Hip-Hop müzik, enerjik ve ritmik nitelikleriyle bilinir ve dinleyiciler arasında güçlü duygusal tepkiler ve algılar uyandıran müzik türleri kategorisine girer (Zweigenhaft, 2008). Türün kimlik, direniş ve kültürel özgünlük temalarını ele alma becerisi, müzik endüstrisindeki kalıcı çekiciliğine ve önemine katkıda bulunmaktadır. Genel olarak, Rap-Hip-Hop müzik, toplumların çeşitli seslerini ve deneyimlerini yansıtan güçlü bir sanatsal ifade biçimi olarak durmaktadır (Yıldırım, 2022).

2. 1. 2. 6. Klasik Batı Müziği

Klasik Batı Müziği, Barok döneminden modern bestelere kadar uzanan zengin bir müzik stilleri ve dönemleri dokusunu kapsayan bir türdür (Tan, 2018). Bu tür, her biri kendine özgü müzik öğeleri ve tarihsel önemi olan Barok, Klasisizm, Romantizm, Postromantizm ve Modernizm gibi karakteristik stilleri içermektedir (Schaerlaeken, Glowinski, Rappaz, & Grandjean, 2019). Klasik Batı Müziği, yüzyıllardır türü tanımlayan karmaşık besteleri, sofistike armonileri ve yapılandırılmış formlarıyla bilinmektedir. Türün farklı dönemlerdeki evrimi, değişen müzik zevklerini, toplumsal etkileri ve sanatsal yenilikleri yansıtarak kalıcı çekiciliğine ve kültürel önemine katkıda bulunmaktadır. Klasik Batı Müziği, müzik eğitimi ve performans uygulamalarının merkezinde yer almış, Batı müzik geleneklerinin temellerini şekillendirmiş ve sanatsal ifadenin temel taşı olarak hizmet etmiştir (İmrik, 2017). Türün çeşitli stil ve beste yelpazesi, müziğin zaman içindeki evrimine bir bakış sunarak farklı dönemlerdeki bestecilerin yaratıcılığını ve ustalığını sergilemektedir. Klasik

Batı Müziği genel olarak Batı müzik mirasının zenginliğini ve karmaşıklığını yansıtan bir eser olarak karşımıza çıkmakta ve zamansız güzelliği, duygusal derinliği ile dinleyicileri büyülemektedir (İmık, 2017; Tan, 2018).

2. 1. 3. Mizaç Kavramı

Mizaç, doğumla birlikte gelen ve biyolojik faktörlerin etkisiyle ortaya çıkan özelliklerin bütünüdür. Bireye özgü olan ve zaman içinde nispeten sabit kalan karakteristik davranışsal eğilimleri ve duygusal tepkileri ifade etmektedir (Fazlıoğlu, 2018; Putnam & Rothbart, 2006). Mizacın genellikle biyolojik bir temele sahip olduğu ve genetik faktörlerin gelişimini etkilediği düşünülmektedir. Biyolojik faktörlerin etkisiyle oluşmaktadır ancak bireyin gelişim sürecinde maruz kaldığı çevresel faktörler mizacı şekillendirmektedir (Fazlıoğlu, 2018; Rothbart, 1981). Bireylerin uyarılara nasıl tepki verdiklerini, duygularını nasıl düzenlediklerini ve çevreleriyle nasıl etkileşime girdiklerini anlamak için mizacı değerlendirmek önemlidir.

2. 1. 3. 1. Mizaç Kavramının Tanımı ve Sınıflandırılması

Mizaç, genellikle *“kişideki eylemlerin, tepkiselliğin, duygusallığın ve sosyalliğin dışavurumunu/ifadesini vurgulayan ve düzenleyen temel kalıtsal eğilimler”* olarak tanımlanmaktadır (Fazlıoğlu, 2018; Putnam & Rothbart, 2006). Mizaç kavramının ilk tanımı Hipokrat’a dayandırılırken, Galen tarafından geliştirildiği bilinmektedir (Kagan, 1989). Daha sonra farklı araştırmacılar tarafından tanımlamalar ve sınıflandırmalar yapıldığı bilinmektedir. Mizaç tiplerinin sınıflandırılması, çeşitli araştırmacıların farklı çerçeveler ve modeller önermesiyle zamanla önemli ölçüde gelişmiştir. En eski ve en etkili sınıflandırmalardan biri, *“aktivite seviyesi, ritmiklik, yaklaşım, uyum sağlama, yoğunluk, duysal eşik, ruh hali dikkat dağınıklığı ve sebat”* gibi boyutlara dayalı olarak dokuz mizaç tipi tanımlayan Thomas ve Chess tarafından 1977’de tanıtılmıştır (Thomas & Chess, 1977). Rothbart ve ekibi ise mizacı üç faktör ile tanımlamaktadır. Olumsuz duygulanım; *“kolay yatırılamamak, mutsuzluk, korku, öfke, rahatsızlık”* gibi durumları içermektedir. Dışadönüklük; *“yüksek seviyede uyarılarla memnun olma, dürtüsellik, yaklaşım, aktivite”* gibi durumları barındırmaktadır. Gayretli kontrol; *“algısal hassasiyet, gülümseme, kahkaha atma, düşük seviyede uyarılarla memnun olma”* durumlarını kapsamaktadır. Rothbart mizaç özelliklerini on beş alt boyutta incelemektedir.

Bu boyutlar; aktivite seviyesi (activity level), kızgınlık/düş kırıklığı (anger/frustration), yaklaşım (approach), dikkati odaklama (attentional focusing), rahatsızlık (discomfort), azalan tepki/sakinleşme (falling reactivity and soothability), korku (fear), yüksek yoğunluklu uyarılarla memnuniyet (high intensity pleasure), dürtüsellik (impulsivity), engellenme denetimi (inhibitory control), düşük yoğunluklu uyarılarla memnuniyet (low intensity pleasure), algısal hassasiyet (perceptual sensitivity), mutsuzluk (sadness), utangaçlık (shyness), gülümseme ve kahkaha

(smiling and lauffhter)” şeklinde bilinmektedir (Rothbart, 2007; Rothbart vd., 2011; Rothbart & Ahadi, 1994).

Bu mizaç özellikleri, bireyin kişiliğini ve davranışını şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Ayrıca, mizaç özellikleri sosyal etkileşimler, duygusal refah ve psikolojik sonuçlar gibi yaşamın çeşitli yönlerini de etkileyebilmektedir (Yılmaz vd., 2014).

Bunlara ek olarak mizacın farklı teroik mercekler aracılığıyla sınıflandırılmasına katkıda bulunan araştırmacılar bulunmaktadır. Strelau’nun Mizaç Düzenleyici Teorisi, mizacın onu kişilikten ayıran davranışın resmi özelliklerinden oluştuğunu öne sürmektedir. Bu teoriye göre, baia çıkma mekanizmalarını ve davranışsal tepkileri etkilediğine inanılan altı mizaç özelliği “*duygusal tepkisellik, sebat etme, etkinlik, canlılık, duygusal hassasiyet ve dayanıklılık*” olarak tanımlanmaktadır (Heszen, 2012; Litwic-Kamińska K., & Kotyško, 2017; Strelau, 1996). Bu model mizacın biyolojik ve genetik temellerini vurgulayarak, bu özelliklerin miras alınabileceğini ve çeşitli davranış kalıplarında ortaya çıkabileceğini öne sürmektedir (Bernatowicz, Izdebski, Boraczyński, & Boraczyński, 2015; Strelau, 1996). Bir diğer önemli çerçeve ise mizaç ve karakteri kapsamlı bir kişilik teorisine entegra eden Cloninger’in psikobiyolojik modelidir. Cloninger, yenilik arama, zarardan kaçınma, ödül bağımlılığı ve sebat olmak üzere dört temel mizaç boyutu ve özyönetim, iş birliği yapma ve kendini aşma olmak üzere üç karakter boyutu tanımlamıştır. Bu model, kişilik ve davranıştaki bireysel farklılıkları anlamak için klinik ortamlar da dahil olmak üzere çeşitli bağlamlarda uygulanmıştır (De Fruyt, Van de Wiele, & Van Heeringen, 2000; Gestel & Broeckhoven, 2003). Ayrıca, Buss ve Plomin tarafından geliştirilen Duygusalılık, Aktivite ve Sosyallik teorisi de üç temel boyuta dayalı bir mizaç sınıflandırması sağlamaktadır. Bu model, mizaç şekillendirmede genetik faktörlerin rolünü vurgular ve mizaç ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi keşfetmek için gelişim psikolojisinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Buss & Plomin, 1975; Buss & Plomin, 1984; Pisula, Kawa, Danielewicz, & Pisula, 2015). Belirli kültürel çerçeveler bağlamında, geleneksel Kore tıbbından Sasang tipolojisi, bireyleri fizyolojik ve mizaç özelliklerine göre farklı tiplere sınıflandırmaktadır. Bu model, her bir Sasang tipiyle ilişkili benzersiz mizaç profillerini ortaya koyarak çağdaş psikolojik değerlendirmelerle ilişkilendirilmiştir (Park, Kim, Lee, Kim, & Chae, 2011). Genel olarak, mizaç tiplerinin sınıflandırılması, psikoloji, tıp ve sosyoloji gibi çeşitli alanlardan ortaya çıkan zengin bir teori ve model dokusunu yansıtmaktadır. Her sınıflandırma sistemi, mizaçtaki bireysel farklılıkları şekillendiren biyolojik, psikolojik ve çevresel faktörler arasındaki karmaşık etkileşime dair değerli içgörüler sunmaktadır.

2. 1. 3. 2. Dokuz Tip Mizaç Modeli

Yılmaz vd. (2014) tarafından geliştirilmiş Dokuz Tip Mizaç Modeli (DTMM), Enneagram Sistemi’nin yorumlanması sonucunda oluşturulmuştur. Enneagram sistemi, bireyin olumlu ve olumsuz yönlerini keşfetmesini sağlayan bir sistemdir (Riso & Hudson, 2021). İlaveten, dinamiktir

ve bireyin kendini ifade edebilme koşullarını sağlamaktadır (Erçin, 2018). Bu sistemin oluşturulmasında öncü olan Oscar Ichazo, deneyimlerimize anlam verme ve yaşamı düzene koyma eylemlerine vurgu yapmıştır (Riso & Hudson, 2021). Enneagram sistemini temel alarak oluşturulan DTMM, bilimsel temellere dayanmaktadır (Yılmaz, 2010). Selçuk ve Yılmaz (2018) DTMM’ni farklı şekillerde tanımlamışlardır. Bu tanımlardan ilki; “kişilerin bireyselliğini sistematik bir biçimde incelemesi”; diğeri ise “kültürel özellikleri temel alarak gerçekçi ve yaklaşımcı bir bakış açısı sunması” çerçevesinde gerçekleştirilmiştir (Selçuk & Yılmaz, 2018). Bu mizaç modeline göre, her birey doğuştan farklı davranış repertuarlarına sahip olarak gelir; bunlar yaşam boyunca değişebilen temel mizaç, stres altındaki mizaç, rahat durumdaki mizaç ve etkilendiği duruma göre mizaç tipleridir (Yılmaz & Genç, 2014). Yılmaz vd. (2011) göre, mizaç tipleri sıfat veya tipi simgeleyen rakamın yanısıra o tipi oluşturan tüm sıfatlar ve özellikleri ile değerlendirilmelidir. Multidisipliner bir yaklaşımla açıklanması gerektiğini vurgulayarak, “kanat etkisi ile stres ve rahat hat” kavramlarına dikkat çekmektedir. 1’den 9’a kadar numaralandırılmış dokuz temel tip bir çember üzerinde konumlandırılmaktadır. Burada mevcut olan mizaç tipinin her iki yanında bulunan mizaç tipleri, temel mizacın gelişmesinde etkilidir fikri ileri sürülmektedir. Bu durum, kanat etkisi olarak adlandırılmaktadır. Bu durum, Şekil 1’de yer alan sağ çemberde DTM9’un kanat mizaç tipleri DTM8 ve DTM1 tipleri olması şeklinde açıklanmaktadır. Bireyler aynı mizaç tipine sahip olsalarda kanat mizaç tipleri bireylerin birbirlerinden farklı olmalarını sağlamaktadır. İlâveten, kanat mizaç etkisinin şiddeti de bu farklılıkların oluşmasında etkilidir (Selçuk & Yılmaz, 2018; Yılmaz, 2010; Yılmaz vd., 2014). Bu mizaç modelinin bir diğr önemli özelliğ ise; mizaç, karakter ve kişilik kavramlarının bir bütün içerisinde değerlendirilmesidir. Bu özelliğ ile bireylerin bireyselliklerini önemserken, modelin üstünlüğünü vurgulamaktadır.

DTMM’de mizaç tipleri, bir çember üzerinde 1’den 9’a kadar numaralarla sembolize edilmektedir (Şekil 1).



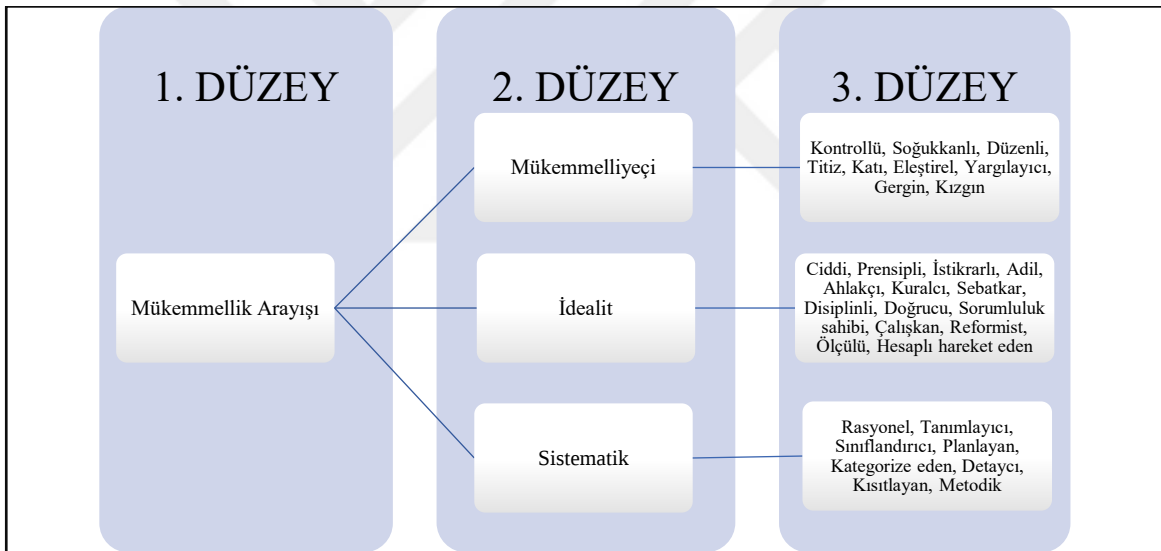
Şekil 1. Temel mizaç tipleri ve kanat etkisi (Yılmaz vd., 2014, s. 399)

Numaralandırılan her mizaç tipi, kendine özgü özelliklerin temelinde yatan arayış ve varoluşsal ana yönelim dikkate alınarak eşleştirilmiştir. DTMM’de mizaç tiplerine ait özellikler üç

düzetde ele alınmaktadır. Birincil, ikincil ve üçüncül düzey olarak adlandırılan bu düzeylerde, en baskın özellikler yer almaktadır (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015).

DTM1: Mükemmellik Arayan Mizaç Tipi

DTM1 mizaç tipi eğilimi gösteren bireyler, mükemmellik arayışındadır. Mükemmelliyeçi, idealist, disiplinli ve sistematik olma özelliklerine sahiptir. Bu bireyler için doğru olanı yapmak ve iyi bir insan olmak oldukça önemlidir. Bu mizaca sahip bireyleri strese sürükleyen durumlar; ahlaki kuralların gözardı edilmesi, ilke ve ideallerinin dikkate alınmaması, karşılaştıkları hatalara müdahale edememeleri, başkaları tarafından çalışmaya zorlandıkları pozisyonlardır. Olumsuz deneyimlerin ardından kendi kabuklarına çekilerek, sosyal ortamlarından uzaklaşırlar. Melankolik, kederli ve umutsuz bir ruh halleri vardır. Stres durumunun aksine; bu mizaca sahip bireyler, koşulları kontrol altına alabildiklerinde, sistematik, sorunsuz ve kurallara uygun olan tüm süreçlerde ve beklentilerinin üzerinde ilerleyen işlerde rahatlamış hissederler. Olumlu deneyimlerin ardından keşfetme merakları artar ve yaratıcılıkları yükselir (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015) (Şekil 2).

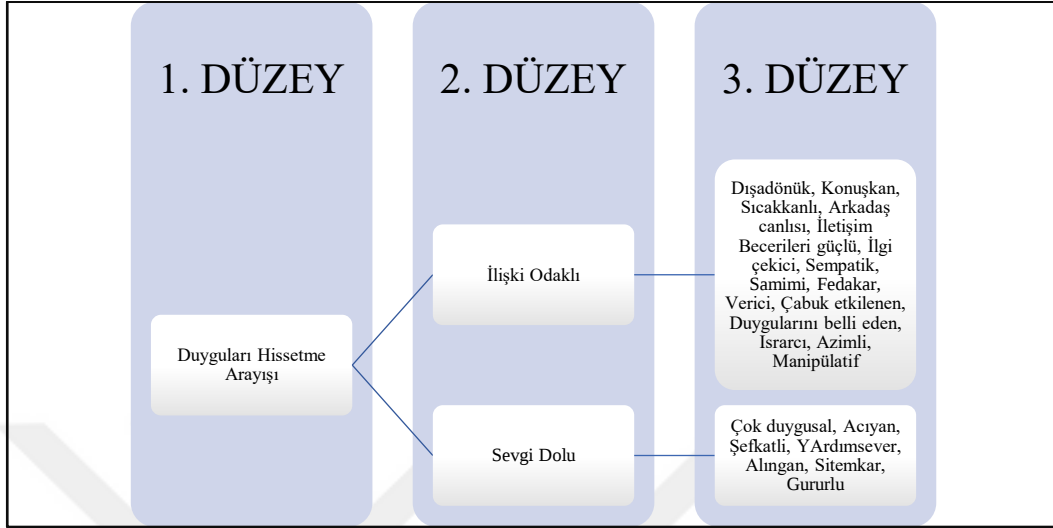


Şekil 2. DTM1 Mükemmellik arayan mizaç tipi (Yılmaz vd., 2014, s. 400)

DTM2: Duyguları Hissetmeyi Arayan Mizaç Tipi

DTM2 mizaç tipi eğilimi gösteren bireyler, duyguları hissetme arayışı içindedir. İlişki odaklı, girişken ve sevgi dolu bireylerdir. Bu bireyler için duygusallık, paylaşmak, adalet ve doğruluk, şefkat ve bağışlama oldukça önemlidir. Bu mizaca sahip bireyleri strese sürükleyen durumlar; ilgi görmemek, sevilmemek, karşılanmayan beklenti, çaba gösterdikleri ilişkide yanıt alamamak pozisyonlarıdır. Olumsuz deneyimlerin ardından yalnızlık korkusuna kapılırlar. Kırıcı, suçlayıcı, isyankâr tavır sergileyebilirler. Stres durumunun aksine; bu mizaca sahip bireyler, ilişkilerinde tatmin olduklarında, değer ve ilgi gördüklerinde rahatlamış hissederler. Olumlu deneyimlerin

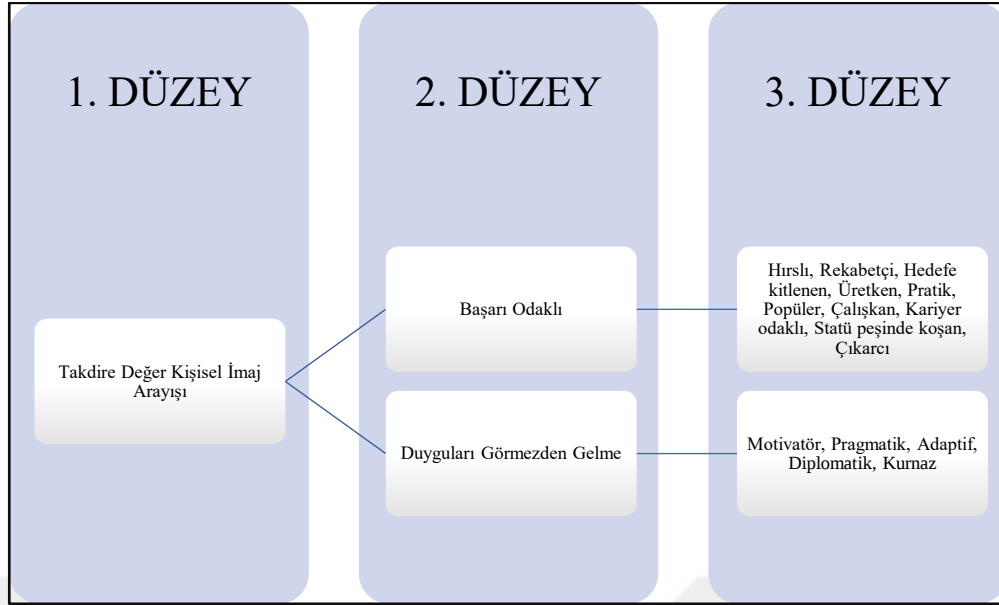
ardından duyguların anlamlarına odaklanarak, estetik yolu duygu ifade etmede kullanırlar (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015) (Şekil 3).



Şekil 3. DTM2 duyguları hissetmeyi arayan mizaç tipi (Yılmaz vd., 2014; s. 401)

DTM3: Takdir Edilebilir Kendilik İmajı Arayan Mizaç Tipi

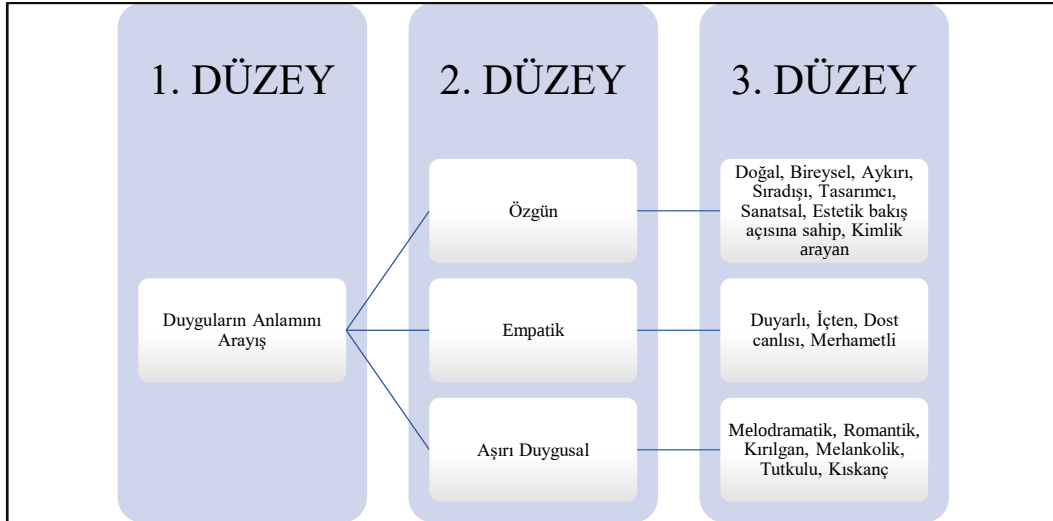
DTM3 mizaç tipi eğilimi gösteren bireyler, iddialı, başarı odaklı ve rekabetçidir. Genellikle duygularını gizleme eğilimindedirler ve politik davranırlar. İlişkilerinde yönlenrici kişilerdir. Bu mizaca sahip bireyleri strese sürükleyen durumlar; üst üste başarısız olmak, sosyal imajının zedelenmesi, rakiplerinin gerisinde kalmak pozisyonlarıdır. Olumsuz deneyimlerin ardından kendi üretkenlikleri azalır, içe kapanırlar ve kendilerini yetersiz hissederler. Stres durumunun aksine; bu mizaca sahip bireyler, takdir edildiklerinde, hedeflerine ulaştıklarında ve hayranlık uyandıran bir imaja sahip olduklarında rahatlamış hissederler. Olumlu deneyimlerin ardından daha planlı ve sistemli çalışırlar, sadakatle bağlanmaya eğilimli olabilirler (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015) (Şekil 4).



Şekil 4. DTM3 takdir edilebilir kendilik imajı arayan mizaç tipi (Yılmaz vd., 2014; s. 402)

DTM4: Duyguların Anlamını Arayan Mizaç Tipi

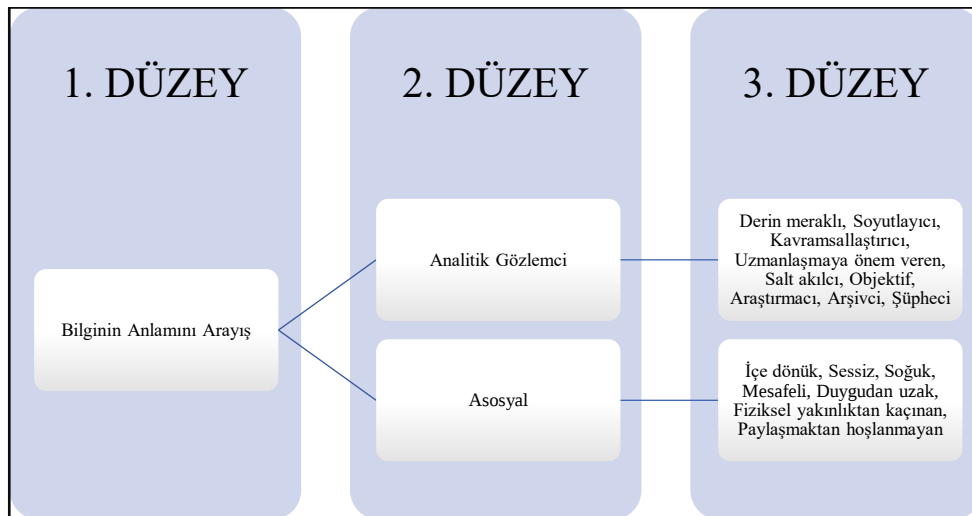
DTM4 mizaç tipi eğilimi gösteren bireyler, içe dönük, hassas ve kırılğandır. İlişkilerinde daha emptik ve düşünceli olma özelliklerine sahiptir. Bu bireyler özgünlüğü ortaya koymak ve anlaşılmaq için oldukça önemlidir. Bu mizaca sahip bireyleri strese sürükleyen durumlar; göz ardı edilmek, duygularının fark edilmemesi, başkaları tarafından sıradan görülmek, özgünlüklerini ortaya koyamamak, başkalarıyla karşılaştırılmak, kategorize edilmek pozisyonlarıdır. Olumsuz deneyimlerin ardından daha dışa dönük ve tepkisel olurlar, nesnel ilişki arayışına girerler, alıngan ve öfkeli davranırlar. Stres durumunun aksine; bu mizaca sahip bireyler, duygularını özgürce ifade edebildiklerinde, özgünlükleri takdir edildiğinde, olağanüstü görüldüklerinde rahatlamış hissederler. Olumlu deneyimlerin ardından daha planlı ve düzenli hareket ederler, melankolik ruh halinden uzaklaşıp günlük aktivitelerle daha fazla vakit geçirmeye başlarlar (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015) (Şekil 5).



Şekil 5. DTM4 duyguların anlamını arayan mizaç tipi (Yılmaz vd., 2014, s. 403)

DTM5: Bilginin Anlamını Arayan Mizaç Tipi

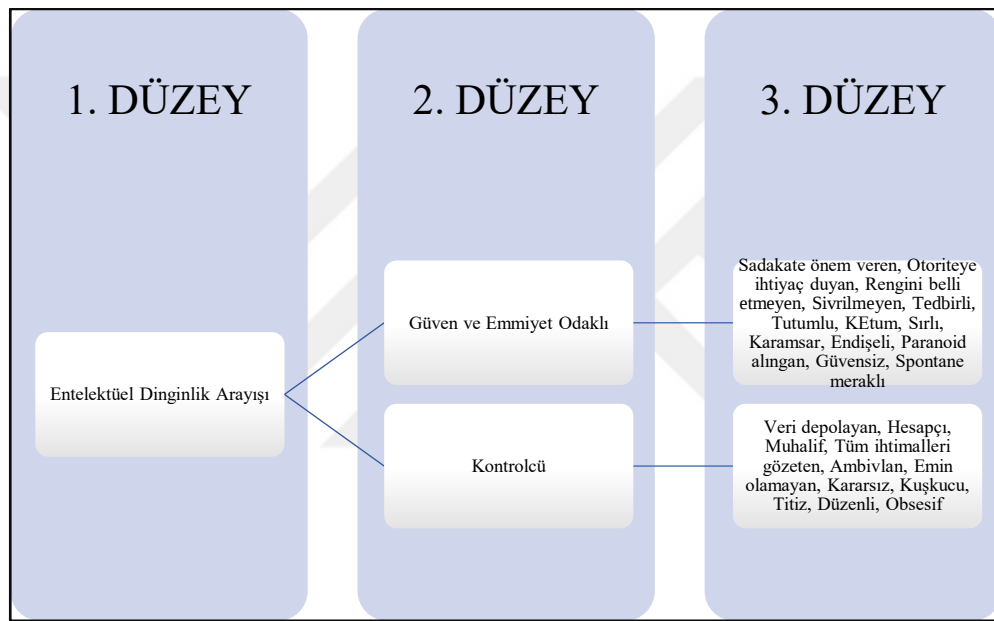
DTM5 mizaç tipi eğilimi gösteren bireyler, soğuk, mesafeli, içe dönük ve ilgisizdir. Olayları duygu yüklemekten, mantıklı ve analitik bir bakış açısıyla değerlendirirler. Bu mizaca sahip bireyleri strese sürükleyen durumlar; göz önünde olmak, kendine ait alanlarının olmaması, hızlı karar vermeleri gereken bir durumla karşılaşmak, sosyalleşmek zorlandıkları pozisyonlardır. Olumsuz deneyimlerin ardından dikkatsiz, kontrolsüz, mantıksız ve tutarsız davranırlar. Stres durumunun aksine; bu mizaca sahip bireyler, bilgi konusunda yeterli hissettikleri zaman, başkaları tarafından takdir edildiklerinde rahatlamış hissederler. Olumlu deneyimlerin ardından organize etme ve liderlik özellikleri artar, özgüvenleri yükselir, dışa dönük ve aktif davranırlar (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015) (Şekil 6).



Şekil 6. DTM5 bilginin anlamını arayan mizaç tipi (Yılmaz vd., 2014, s. 404)

DTM6: Entelektüel Dinginlik Arayan Mizaç Tipi

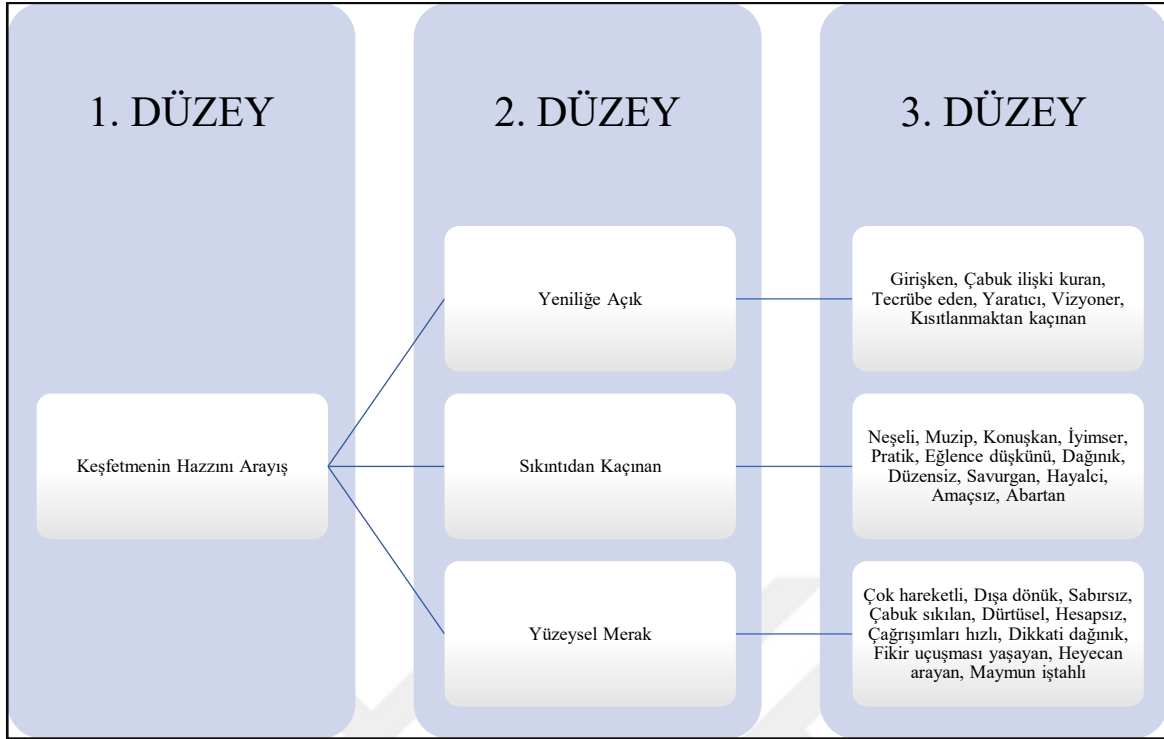
DTM6 mizaç tipi eğilimi gösteren bireyler, sorgulayıcı, uyumlu ve kontrollüdürler. Bu bireyler için sadakat ve sorumluluk bilinci oldukça önemlidir. Bu mizaca sahip bireyleri strese sürükleyen durumlar; kendilerini güvensiz hissettiklerinde, hayal kırıklığına uğradıklarında, doğru olduğunu bilmedikleri bir durumda karar vermeleri gerektiği pozisyonlardır. Olumsuz deneyimlerin ardından gergin, suçlayıcı ve zarar verici davranışlar sergilerler. Stres durumunun aksine; bu mizaca sahip bireyler, kendilerini güvende hissettiklerinde, belirsizlikler sona erdiğinde, gelecek endişeleri azaldığında rahatlamış hissederler. Olumlu deneyimlerin ardından olaylara daha pozitif bakarlar, sakin rahat ve huzurludurlar (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015) (Şekil 2).



Şekil 7. DTM6 entelektüel dinginlik arayan mizaç tipi (Yılmaz vd., 2014, s. 405)

DTM7: Keşfetmenin Hazzını Arayan Mizaç Tipi

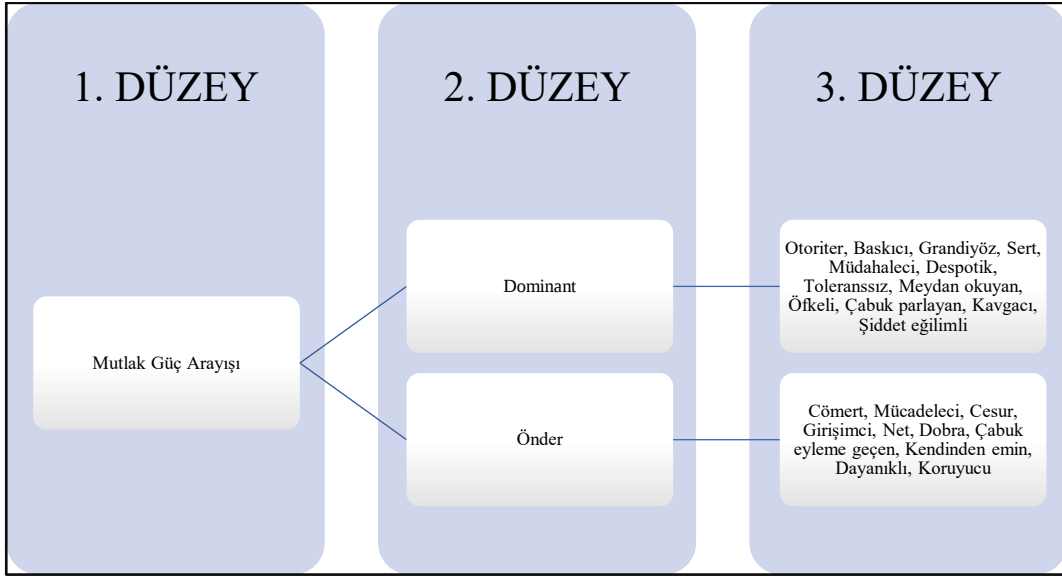
DTM7 mizaç tipi eğilimi gösteren bireyler, neşeli, coşkulu, sorunlara pek takılmayan yapıdadırlar. Mazceraperest, hazzı, hayalci, yenilikçi, yeni fikirlere açık olma, hayattan keyif alma ve ilham verme özelliklerine sahiptir. Bu mizaca sahip bireyleri strese sürükleyen durumlar; istekleri gerçekleşmediğinde, engellendiklerinde, özgür olamadıklarında, hareket alanları azaldığında, acı ve kederin uzun sürmesi durumunda zorlanırlar. Olumsuz deneyimlerin ardından öfkeli, gergin ve eleştirel davranış sergilerler. Stres durumunun aksine; bu mizaca sahip bireyler, istekleri hemen gerçekleştirildiğinde, haz aldıklarında ve tatmin olduklarında, kendilerini özgür hissettiklerinde rahatlamış hissederler. Olumlu deneyimlerin ardından huzurlu hissederler ve profesyonelce tek bir konuya yoğunlaşırlar (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015) (Şekil 2).



Şekil 8. DTM7 Keşfetmenin hazzını arayan mizaç tipi (Yılmaz vd., 2014, s. 406)

DTM8: Mutlak Güç Arayan Mizaç Tipi

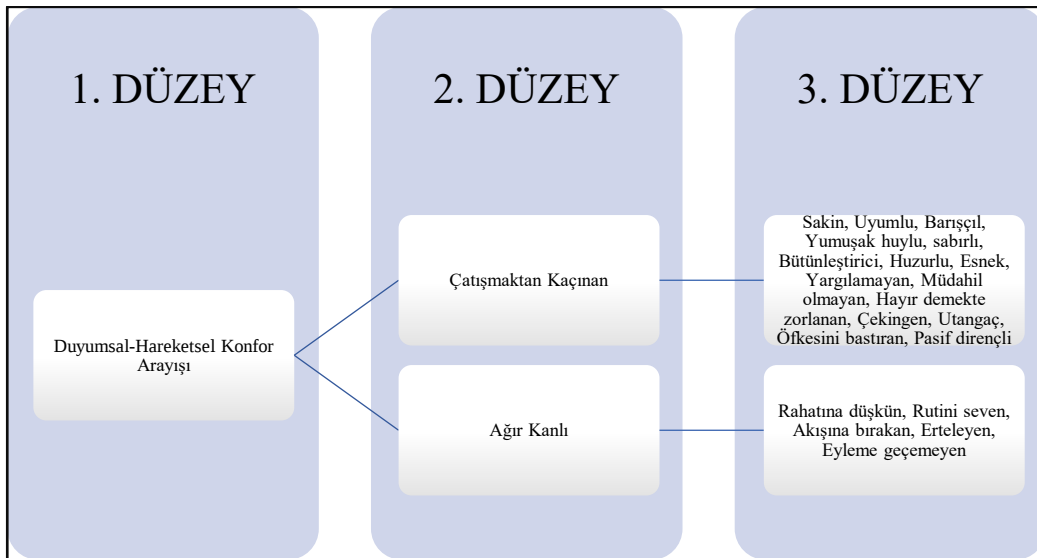
DTM8 mizaç tipi eğilimi gösteren bireyler, konuşkan, enerjik ve coşkuludur. Öne çıkmayı severler. Kendinden emin, kararlı, dobra, açık sözlü ve liderlik özelliklerine sahiptir. Bu mizaca sahip bireyleri strese sürükleyen durumlar; çevrelerini kontrol edememeleri, otorite kuramamaları, hakimiyetlerini zedeleyecek bir durumla karşılaştığı pozisyonlardır. Olumsuz deneyimlerin ardından özgüvenleri zedelenir, kaçınan bireylere dönüşür. Stres durumunun aksine; bu mizaca sahip bireyler, çevrelerinin samimiyetine inandıklarında, ortamın tüm kontrolü onlara ait olduğunda, otoritelerini tehdit edecek bir problem olmadığında rahatlamış hissederler. Olumlu deneyimlerin ardından daha hassas, alçakgönüllü, duyarlı ve yardımsever olurlar (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015) (Şekil 2).



Şekil 9. DTM8 mutlak güç arayan mizaç tipi (Yılmaz vd., 2014, s. 407)

DTM9: Duyumsal-Hareketsel Konfor Arayan Mizaç Tipi

DTM9 mizaç tipi eğilimi gösteren bireyler, barışçıl hareket eden, sakin, uyumlu ve olaylar karşısında genellikle gözlemci olmayı tercih eden bireylerdir. Pasif, uysal ve inatçılık özelliklerine sahiptir. Bu mizaca sahip bireyleri strese sürükleyen durumlar; baskıcı ve zorlayıcı durumlara maruz kaldıklarında, rutinleri bozulduğunda, dışlandıklarında ve yok sayıldıklarında zorlanırlar. Olumsuz deneyimlerin ardından gergin, güvensiz, kaygılı, suçlayıcı, pasif-agresif bireylere dönüşürler. Stres durumunun aksine; bu mizaca sahip bireyler, fiziksel rahatlıkları sağlandığında, yetkin hissettiklerinde rahatlamış hissederler. Olumlu deneyimlerin ardından üretken ve girişken olurlar (Yılmaz vd., 2011; Yılmaz vd., 2014; Yılmaz vd., 2015) (Şekil 2).



Şekil 10. DTM9 Duyumsal-hareketsel konfor arayan mizaç tipi (Yılmaz vd., 2014, s. 408)

2. 1. 4. Mizaç ve Müzik İlişkisi Üzerine Kuramsal Çerçeve

Mizaç ve müzik arasındaki ilişki, mizaçtaki bireysel farklılıkların müziğe yönelik algıyı, deneyimi ve duygusal tepkiyi nasıl etkileyebileceğini inceleyen çok yönlü bir çalışma alanıdır. Müzik tercihi, dışadönüklük, nevrotiklik ve deneyime açıklık gibi bireysel mizaç özellikleri ile ilişkilendirilmektedir (Dunn, De Ruyter, & Bouwhuis, 2011; Rentfrow & Gosling, 2007; Vella & Mills, 2016). Çalışmalar, müzik tercihinin yalnızca kişinin kişiliğini yansıtmadığını, aynı zamanda bir kendini ifade etme aracı olarak da hizmet ettiğini göstermektedir (Rentfrow & Gosling, 2007). İlaveten, araştırmalar yansıtıcı-karmaşık, yoğun-asi, iyimser-geleneksel ve enerjik-ritmik olmak üzere belirli kişilik özellikleriyle bağlantılı olan müzik tercihinin farklı boyutlarını tanımlamaktadır (Ercegovic, Dobrota, & Kušević, 2015; Rentfrow & Gosling, 2003). Bu boyutlar, müzik tercihlerinin duygusal ve bilişsel tepkilere göre nasıl kategorize edilebileceğini göstererek müzik ile bireysel mizaç arasında güçlü bir bağlantı olduğunu vurgulamaktadır. Dahası, müzikle ilgilenmenin gelişmiş motivasyon, özgüven, problem çözme becerileri ve kültürel farkındalık gibi çeşitli faydalar sağladığı belirtilmektedir (Arıcı, 2023). Mizacın müzik üzerindeki etkisi, performans ve öğrenmeye yönelik tercihin ötesine uzanmaktadır. Kantor-Martynuska'nın (2009) araştırmasında, mizacın müziğin algılanan temposunu ve ses yüksekliğini uyarıcı değerine katkıda bulunabileceğini öne sürmektedir. Chong, Jeong ve Kim (2013) ise, müziğin duygusal olarak tanınmasının fizyolojik durum, müzik tercihi, kişilik tarzı ve önceki müzik deneyimi gibi bireysel özellikler ile yakından ilişkili olduğunu vurgulamaktadır. Infortuna vd. (2022), duygusal mizaç ve karakter boyutlarının rap müziği gibi belirli müzik türlerine yönelik tercihleri tahmin edebileceğini göstermektedir. Bu doğrultuda, literatür bireyin mizacının müziğe karşı duygusal tepkilerini şekillendirmede önemli rol oynayabileceğini, müziksel uyaranlara ilişkin tercihleri, algıları ve genel duygusal deneyimleri etkileyebileceğini göstermektedir (Chong vd., 2013; Infortuna vd., 2022; Kantor-Martynuska, 2009).

2. 1. 4. 1. Müzik Türlerinin Psikolojik Temelleri

Mizaç ve müzik türleri arasındaki ilişkiye dair teorik bir çerçeve oluşturmak için, müzik tercihlerinin psikolojik temellerini ve bunların bireysel özelliklerle bağlantısını inceleyen çeşitli çalışmalardan yararlanabiliriz. Greenberg, Koole ve Tom (2013), farklı bilişsel stillere sahip bireylerin, yeni deneyimlere açıklık veya dışa dönüklük gibi kişilik özelliklerine göre belirli müzik türlerini tercih etme eğiliminde olduklarını belirtmektedir. Dikčius, Radavičienė ve Gerulytė (2019), müzik türlerinin farklı duygusal tepkileri nasıl uyandırabileceğini vurgulamakta; popüler müziğin genellikle olumlu duygularla ilişkilendirildiğini, klasik müziğin potansiyel olarak olumsuz duyguları harekete geçirebildiğini ifade etmektedir. Rentfrow ve Gosling (2007), müzik türü stereotiplerinin içeriğini ve geçerliliğini araştırarak, çeşitli müzik türlerinin hayranlarının psikolojik özellikleriyle ilgili normatif inançları ortaya koymaktadır. Bu çalışmaları sentezleyerek, bireysel mizaç

özelliklerinin müzik türü tercihlerini, müziğe verilen duygusal tepkileri ve müzik türü stereotiplerinin oluşumunu nasıl etkileyebileceğini inceleyen teorik bir çerçeve ortaya çıkmaktadır. Bu çerçeve, mizaç, psikolojik özellikler ve müzik tercihleri arasındaki karmaşık etkileşime dair içgörüler sağlayabilmektedir (Dikčius vd., 2019; Greenberg vd., 2015; Rentfrow & Gosling, 2007). İlaveten bireylerin farklı müzik türleriyle ilgili müzik zevklerini ve duygusal deneyimlerini şekillendiren temel mekanizmalara ışık tutabilir.

2. 1. 5. Müzik Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Müzik tercihlerini etkileyen faktörler, bilişsel, duygusal, sosyal ve kültürel boyutları kapsayan çeşitli değişkenler tarafından şekillenmektedir. Araştırmalar, bireylerin müzik tercihlerini etkileyen birkaç temel faktörü göstermektedir. Bu faktörler arasında sosyal etkiler, etnik köken, cinsiyet, akranlar, yetişkinler, öğretmenler, içsel müzikal özellikler, fizyolojik uyarılma, müziğin bilişsel işlevleri, yaş, duygusal tepkiler, öz farkındalık, ruh hali düzenlemesi yer almaktadır (Flannery & Woolhouse, 2021; García, Montoro–Pons, & Romero 2022; Hine vd., 2022; Nave vd., 2018; Schäfer & Sedlmeier, 2010; Schäfer vd., 2015; Taylor & Friedman, 2014; Ziv, 2018). Akranlar, yetişkinler ve öğretmenler gibi kaynakların bireylerin seçimlerini etkilemekte ve bu durum sosyal etkilerin müzik tercihindeki rolünü ortaya koymaktadır (García vd., 2011; Gürgen, 2016). Schäfer ve Sedlmeier (2010), müziğin bilişsel, duygusal ve kültürel işlevlerini, fizyolojik uyarılma ve aşinalığı müzik tercihinin temel belirleyicileri olarak tanımlanmaktadır. Cremades, Quiles ve Herrera (2010), akran grupları, TV, radyo ve internet gibi sosyalleşme ajanlarının kültürel ve müzik tüketim alışkanlıklarını şekillendirmedeki önemli rolünü vurgulamaktadır. Warrenburg ve Huron (2019), kişiye dayalı eğilim faktörlerinin ve müziğin kendisinin özelliklerinin bir bireyin müzik zevkini etkileyebileceğini göstermektedir. Dahası, Xu (2024), sosyal sınıf, yaş ve eğitim düzeyi gibi sosyal faktörlerin müzik tercihleri üzerindeki etkisini tartışarak, sosyal etkinin müzik zevkleri üzerindeki rolünü belirtmektedir. Bu çalışmalar genel olarak, müzik tercihlerini şekillendirmeye katkıda bulunan bireysel, sosyal ve çevresel faktörlerin karmaşık etkileşimini ortaya koymaktadır.

2. 2. Literatür Taraması Sonucu

Mizaç, kişilik özellikleri ve müzik türü tercihleri arasındaki ilişki birçok disiplin tarafından araştırılan bir çalışma alanıdır. Araştırmalar, belirli kişilik özelliklerinin müzik tercihlerini ve müzik tercihlerinin kişilik özelliklerini nasıl etkileyebileceğini incelemiştir. Açıklık, dışadönüklük, nevroz, uyumluluk ve vicdanlılık gibi kişilik özellikleri, belirli müzik türlerine yönelik tercihlerle ilişkilendirilmiştir. (Bansal, Flannery, & Woolhouse, 2020; Zweigenhaft, 2008). Örneğin, Zweigenhaft (2008) tarafından yapılan çalışmada, açıklık düzeyi yüksek olan bireylerin, halk, uluslararası müzik ve rap/hip-hop türleri dahil olmak üzere daha geniş bir müzik zevkine sahip olma

eğiliminde oldukları bildirilmektedir. Bansal vd. (2020) yüksek uyumluluğa ve deneyime açıklığa sahip bireylerin daha geniş bir müzik zevkine sahip olduklarını belirtmektedir. Dahası, belirli mizaç özellikleri, belirli müzik türlerine yönelik tercihler ile ilişkilendirilmiştir. Örneğin D tipi kişilik özellikleri ile karakterize edilen olumsuz duygulara ve sosyal çekingenliğe sahip bireylerin, caz müziğe daha düşük, punk müziğe ise daha yüksek ilgi duydukları ifade edilmektedir (Heydel, Smith, & Grevstad, 2022). Gocman (2017) mizaç özellikleri, özellikle uyarılma ihtiyacıyla ilişkili olanlar ve bireylerin müzik tercihleri arasında önemli bir bağlantı olduğunu vurgulamıştır (Gocman, 2017). Benzer şekilde, Infortuna vd. (2022), duygusal mizaç ve karakter boyutlarının, durum öfkesiyle birlikte, rap gibi belirli müzik türlerine yönelik tercihleri tahmin edebileceğini bulmuştur (Infortuna vd., 2022). Ek olarak, Dunn vd. (2011), Nevrotiklik gibi kişilik özellikleri ile klasik müzik tercihleri, deneyime açıklık ve caz müziği tercihleri arasında sağlam ilişkiler ortaya koymuştur. Dahası, Jin vd. (2021) kişilik özellikleri ile müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çevrimiçi çalışma yürütmüş ve mizacın müzik zevklerini şekillendirmede önemli bir rol oynadığı fikrini daha da desteklemiştir (Jin vd., 2021). Sosyal etkilerin yetişkinlikte müzik tercihlerini nasıl etkilediğini araştırmış ve kişilerarası uyumun rolünü vurgulamıştır (Bonneville-Roussy & Rust, 2018). Bireylerin müzik beğenilerini ve beğenmediklerini etkileyen temel faktörler olarak müziğin bilişsel işlevlerini ve fizyolojik uyarılmanın önemini vurgulamıştır (Schäfer & Sedlmeier, 2010). Ek olarak, Clark ve Giacomantonio (2015) empati, sosyal davranışlar ve müzik tercihleri arasındaki ilişkiyi vurgulamıştır (Clark & Giacomantonio, 2015). Bu çalışmalar, bireylerin müzik tercihlerini şekillendirmede mizaç özellikleri, kişilik özellikleri, sosyal etkiler ve bilişsel tepkiler arasındaki karmaşık etkileşimi topluca vurgulayarak, müzik türü eğilimlerini belirlemede rol oynayan faktörlerin karmaşıklığını vurgulamaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırma modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve kullanılan araçlar ile verilerin analizi konularında detaylı bilgilere yer verilmiştir.

3. 1. Araştırma Modeli

Bu araştırmada, tanımlayıcı araştırma türlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama yöntemi, bir grubun özelliklerini incelemek ve bu grubun yönelimlerini belirlemek amacıyla kullanılan betimleyici bir araştırma yöntemidir (Büyüköztürk vd., 2017). Bu araştırmada mizaç tipleri ve müzik türleri olmak üzere iki farklı değişken değerlendirilmektedir.

3. 2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2023-2024 Eğitim-Öğretim Yılı'nda Trabzon İli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı bütün devlet liselerinde kayıtlı olan öğrenciler (N=37247) oluşturmaktadır.

Örneklemin belirlenebilmesi ve homojenliğin sağlanabilmesi açısından Trabzon'un tüm ilçelerinde bulunan devlet liseleri listelenmiştir. Ardından bu listeler içinden her ilçeden en az bir olmak üzere (ilçelerdeki lise sayısı göz önünde bulundurularak) 22 devlet lisesi kura yöntemiyle belirlenmiştir. Bu açıdan, araştırmaya evreninin büyük olması nedeniyle oransız küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Küme örnekleme, araştırmacı tarafından evrenin kümelere ayrılmasına ve sonrasında basit rastgele örnekleme tekniği ile her bir küme içerisinde elemanlar seçmesi olarak tanımlanmaktadır (Baştürk & Taştepe, 2013). Örneklemin oluşturulmasında öncelikle Trabzon il merkezi ve bünyesinde bulunan 17 ilçeye, 1'den 18'e kadar küme kodu verilmiştir. Her bir kümeden basit rastgele seçim yöntemi ile birer lise seçilmiştir. İl merkezinde bulunan okul sayısının ilçedeki okul sayılarından en az iki kat fazla olması nedeniyle il merkezinin bulunduğu kümeden beş lise belirlenmiştir. Örneklemi oluşturan öğrencilerin seçildiği okul sayısı 22 olup, bu okulların listesi aşağıdaki gibidir:

1. Akçaabat Borsa İstanbul Anadolu Lisesi / Akçaabat
2. Araklı Anadolu Lisesi / Araklı
3. Arsin Anadolu Lisesi / Arsin
4. Beşikdüzü Borsa İstanbul Fen Lisesi / Beşikdüzü
5. Çarşıbaşı Anadolu Lisesi / Çarşıbaşı
6. Cevdet Sunay Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi / Çaykara
7. Hasan Cansız Kom Çok Programlı Anadolu Lisesi / Dernekpazarı

8. Çayırbağı Çok Programlı Anadolu Lisesi / Düzköy
9. Hayrat Borsa İstanbul Çok Programlı Anadolu Lisesi / Hayrat
10. Köprübaşı Çok Programlı Anadolu Lisesi / Köprübaşı
11. Esiroğlu Kenan Oltan Anadolu Lisesi / Maçka
12. Of Anadolu İmam Hatip Lisesi / Of
13. Gazi Anadolu Lisesi / Ortahisar (Merkez)
14. Trabzon Merkez Fen Lisesi / Ortahisar (Merkez)
15. Trabzon Sosyal Bilimler Lisesi / Ortahisar (Merkez)
16. Trabzon Spor Lisesi / Ortahisar (Merkez)
17. 80. Yıl Çok Programlı Anadolu Lisesi / Ortahisar (Merkez)
18. Sürmene Hasan Tahsin Kırallı Anadolu Lisesi / Sürmene
19. Şalpazarı Ayten Yılmaz Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi / Şalpazarı
20. Trabzon Tonya Anadolu Lisesi / Tonya
21. Vakıfkebir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi / Vakıfkebir
22. Trabzon Yomra Fen Lisesi / Yomra

Araştırmanın örneklem sayısı, evreni bilinen örneklem sayısı hesaplama formülü " $N \cdot t^2 \cdot p \cdot q / d^2 (N-1) + t^2 \cdot p \cdot q$ " kullanılarak (%99 güven aralığı 0.05 hata payı) 652 adölesan olarak belirlenmiştir.

Araştırma, belirlenen bu liselerdeki katılımcıların gönüllülük esasına bağlı kalınarak yürütülmüştür. Katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcılara Ait Demografik Özellikler (n=693)

Demografik değişkenler	n	%
Cinsiyet		
Kız	458	66.1
Erkek	235	33.9
Lise düzeyi		
9. sınıf	201	29.0
10. sınıf	153	22.1
11. sınıf	160	23.1
12. sınıf	179	25.8
Ekonomik algı		
Gelirim giderimden az	90	13.0
Gelirim giderime denk	440	63.5
Gelirim giderimden fazla	163	23.5
Müzik dinlemeyi sevme durumu		
Evet	678	97.8
Hayır	15	2.2

Tablo 1'in devamı

Demografik değişkenler	n	%
Müzik dinleme sıklığı		
Her gün	491	70.9
Haftada birkaç gün	167	24.1
Haftada bir gün	15	2.2
Ayda birkaç gün	14	2.0
Hiç	6	0.9
Müzik dinleme aracı		
Bilgisayar	60	8.7
MP3 Çalar	7	1.0
Televizyon	20	2.9
Telefon	593	85.6
Radyo	7	1.0
Dinlemiyor	6	0.9
En sık tercih ettiği müzik türü		
Türk Halk Müziği	120	17.3
Türk Sanat Müziği	52	7.5
Arabesk-Fantezi	112	16.2
Türkçe Pop-Rock	262	37.8
Türk Rap-Hip-Hop	40	5.8
Yabancı Pop-Rock	87	12.6
Klasik Batı Müziği	8	1.2
Yabancı Rap-Hip-Hop	6	0.9
Tercih etmiyor	6	0.9

Tablo 1'e göre, araştırmaya katılan adölesanların yaş ortalaması 15.66 ± 1.18 olup; adölesanların %66.1'ini (458) kız, %33.9'unu (n=235) ise erkek katılımcılar oluşturmaktadır. Adölesanların %29'u (n=201) 9. sınıf, %22.1'i (n=153) 10. sınıf, %23.1'i (n=160) 11. sınıf ve %25.8'i (n=179) 12. sınıf öğrencisidir. Adölesanların ekonomik durum algıları incelendiğinde; %13'ünün (n=90) gelirini giderinden az, %63.5'inin (n=440) gelirini giderine denk ve %23.5'inin (n=163) gelirini giderinden fazla algıladığı belirlenmiştir. Adölesanların %97.8'inin (n=678) müzik dinlemeyi sevdiği ve ortalama olarak 1 saat 46 dakika müzik dinledikleri tespit edilmiştir. Adölesanların %70.9'unun (n=491) her gün müzik dinlediği ve çoğunluğunun (n=593, %85.6) müzik dinlerken telefon kullanıkları saptanmıştır. Adölesanların en sık tercih ettiği müzik türlerinin ise sırasıyla; Türkçe Pop-Rock (%37.8), Türk Halk Müziği (%17.3), Arabesk-Fantezi (%16.2), Yabancı Pop-Rock (%12.6) ve Türk Sanat Müziği (%7.5) olduğu belirlenmiştir.

3. 3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında "Tanıtıcı Bilgi Formu" ve "Dokuz Tip Mizaç Ölçeği Ergen Formu (DTMÖ-E) kullanılmıştır.

3. 3. 1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Tanıtıcı bilgi formu araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmış olup, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sosyodemografik özellikleri (cinsiyet, yaş, okul sınıf düzeyi, ekonomik algısı) içeren 4 soru; ikinci bölümde müzik alışkanlıklarını (1. Müzik dinlemeyi sever misiniz?, 2. Ne sıklıkla müzik dinlersiniz?, 3. Günde ortalama kaç saat müzik dinlersiniz?, 4. Müziği sıklıkla hangi aracı kullanarak dinlersiniz?, 5. En çok hangi müzik türünü dinlersiniz?) içeren 5 soru olmak üzere toplamda 9 soru bulunmaktadır.

3. 3. 2. Dokuz Tip Mizaç Ölçeği Ergen Formu (DTMÖ-E)

Bu ölçek Yılmaz vd. tarafından 2015 yılında adölesanların mizaç tiplerini değerlendirmek amacıyla geliştirilmiştir. Adölesanların kendilerini genel olarak nasıl değerlendirdiklerini temel alan bir özbebildirim ölçeğidir. Ölçek, 3'lü likert tipte olup (a: evet, b: bazen, c: hayır), 82 maddeden oluşmaktadır. Likert puanlaması ise "Evet: 2, Bazen: 1, Hayır: 0" olarak yapılmaktadır. Her alt boyutun toplam puanı ve minimum-maksimum puanları, madde sayısına göre değişmektedir. Dokuz alt boyuttan oluşan ölçekte, dokuz farklı mizaç özelliği değerlendirilmektedir. Ölçeğin mizaç tipi alt boyutlarından alınan puanın artması, bireyin o mizaç tipine eğiliminin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenirliği ile ilgili olarak yapılan analizler sonucunda; Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısının $\alpha=0,88$ olduğu, alt boyutlarının Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısının ise "0,80-0,92" arasında değiştiği tespit edilmiştir (Yılmaz vd., 2015). Bu araştırmada ise ölçeğe ait Cronbach's alfa değerinin $\alpha=0,92$; alt boyutlara ait Cronbach's alfa değerlerinin 0,70-0,86 arasında olduğu saptanmıştır.

3. 4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verilerinin toplanması, çevrimiçi olarak düzenlenen anketler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Google formlar üzerinden düzenlenen anket formlarında ebeveynler ve adölesanlar için çalışma ile ilişkili bilgilendirmeler yapılmıştır. Çevrimiçi anketin, okulların idari birimiyle iletişime geçilerek ebeveynlere ve ebeveynler aracılığıyla adölesanlara ulaştırılması sağlanmıştır. Ebeveynlere ulaştırma sırasında sosyal medya ve elektronik iletişim araçlarından yararlanılmıştır. Katılımcılar tamamen gönüllülük esasına uygun olarak çalışmaya dahil edilmiştir.

3. 5. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler SPSS (Statistical for Social Sciences) 26.0 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistikler olarak sayı, ortalama, yüzde ve standart sapma kullanılmıştır. Verilerin normal dağılımın

incelenmesi için “Kolmogorov-Smirnov” ve “merkezi eğilim ölçümlerinden” yararlanılmıştır. Bu istatistiksel sonuçlar Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Katılımcıların Mizaç Tiplerine Ait Normallik Testi Sonuçları

Dokuz Tip Mizaç Ölçeği-Ergen Formu	Kolmogorov-Smirnov				Merkezi Eğilim Ölçümleri		
	Statistic	n	p	$\bar{x}$	Medyan	Çarpıklık	Basıklık
DTM1	0,071	693	0,000	9,34	9,00	-0,127	-0,339
DTM2	0,052	693	0,000	10,19	10,00	0,031	-0,623
DTM3	0,071	693	0,000	9,74	9,00	0,296	-0,503
DTM4	0,083	693	0,000	11,27	12,00	-0,297	-0,696
DTM5	0,102	693	0,000	6,26	6,00	0,359	-0,195
DTM6	0,091	693	0,000	11,90	12,00	-0,527	-0,323
DTM7	0,085	693	0,000	10,01	10,00	-0,357	-0,241
DTM8	0,071	693	0,000	9,72	10,00	0,127	-0,847
DTM9	0,064	693	0,000	9,20	9,00	-0,041	-0,523

George ve Mallery’e (2010) göre, medyan ile aritmetik ortalama değerlerinin birbirine eşit veya oldukça yakın olması ve çarpıklık ile basıklık değerlerinin ± 2 sınırları içinde kalması, verilerin normal dağıldığını varsaymak için yeterlidir. Bu nedenle bu araştırmada ölçeklerden elde edilen verilerin normal dağılım özelliklerine sahip olduğu kabul edilebilir. Normal dağılım gösterdiği tespit edilen verilerde gruplar arasındaki farkın tespit edilmesinde ikili gruplarda “Bağımsız Örneklem t - Testi”, çoklu gruplarda “Tek Yönlü Varyan Analizi (ANOVA)”, kategorik gruplar arasındaki ilişkinin tespit edilmesinde ise “Ki-Kare Bağımsızlık Testi” kullanılmıştır. İlaveten günlük ortalama müzik dinleme süresi ile mizaç tipi eğilim puanları arasındaki ilişkiyi tespit etmek için “Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu” yapılmıştır. Sonuçlar %95 güven aralığında ve anlamlılık düzeyi $p < 0.05$ olarak değerlendirilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde veri toplama süreci sonucunda elde edilen verilerin analizine ait bulgular sunulmuştur.

4. 1. Adölesanların Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerinin Belirlenmesi

Adölesanların dinlemeyi en sık tercih ettiği müzik türleri sırasıyla; Türkçe Pop-Rock (%37.8), Türk Halk Müziği (%17.3), Arabesk-Fantezi (%16.2), Yabancı Pop-Rock (%12.6), Türk Sanat Müziği (%7.5), Türk Rap-Hip-Hop (%5.8), Yabancı Pop-Rock (%1.2) ve Yabancı Rap-Hip-Hop (0.9) olduğu belirlenmiştir (Tablo 1).

4. 2. Adölesanların Sosyodemografik Özelliklerinin Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerine Göre İncelenmesi

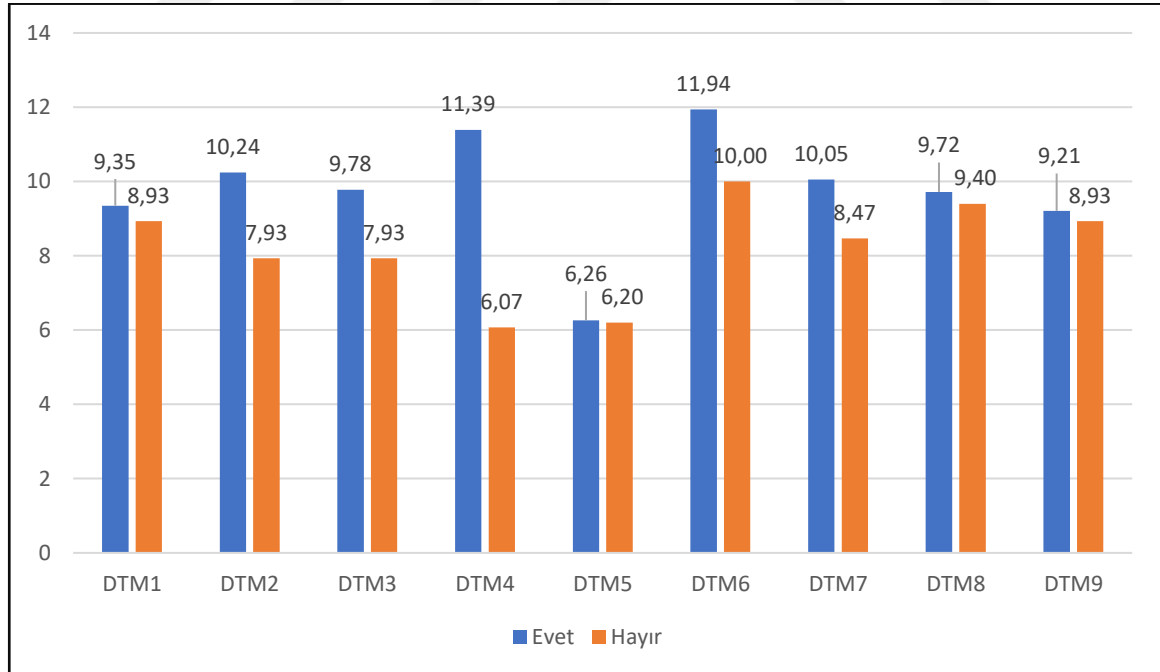
Tablo 3. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerinin Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerine Göre Frekans, Yüzde ve Ki-Kare Bağımsızlık Testi Sonuçları

Adölesanların dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri																	
Demografik değişkenler	Türk Halk Müziği		Türk Sanat Müziği		Arabesk-Fantezi		Türkçe Pop-Rock		Türk Rap-Hip-Hop		Yabancı Pop-Rock		Klasik Batı Müziği		Yabancı Rap-Hip-Hop		χ^2 p
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Cinsiyet																	
Kız	72	60,0	37	71,2	64	57,1	203	77,5	16	40,0	57	65,5	3	37,5	4	66,7	39,703 0,000*
Erkek	48	40,0	15	28,8	48	42,9	59	22,5	24	60,0	30	34,5	5	62,5	2	33,3	
Lise düzeyi																	
9. sınıf	30	25,0	14	26,9	30	26,8	71	27,1	12	30,0	36	41,4	2	25,0	2	33,3	23,631 0,483
10. sınıf	29	24,2	11	21,2	26	23,2	52	19,8	9	22,5	22	25,3	2	25,0	2	33,3	
11. sınıf	28	23,3	9	17,3	27	24,1	67	25,6	10	25,0	13	14,9	2	25,0	2	33,3	
12. sınıf	33	27,5	18	34,6	29	25,9	72	27,5	9	22,5	16	18,4	2	25,0	0	0	
Ekonomik algı																	
Gelirim giderimden az	21	17,5	5	9,6	19	17,0	28	10,7	7	17,5	10	11,5	0	0	0	0	12,453 0,712
Gelirim giderime denk	76	63,3	33	63,5	66	58,9	172	65,6	24	60,0	56	64,4	6	75,0	3	50	
Gelirim giderimden fazla	23	19,2	14	26,9	27	24,1	62	23,7	9	22,5	21	24,1	2	25,0	3	50	
Müzik dinleme sıklığı																	
Her gün	79	65,8	31	59,6	82	73,2	196	74,8	29	72,5	63	72,4	6	75,0	5	83,3	737,465 0,000*
Haftada birkaç gün	33	27,5	15	28,8	28	25,0	61	23,3	8	20,0	21	24,1	1	12,5	0	0	
Haftada bir gün	6	5,0	1	1,9	2	1,8	4	1,5	1	6,7	1	1,1	0	0	0	0	
Ayda birkaç gün	2	1,7	5	9,6	0	0	1	0,4	2	14,3	2	2,3	1	12,5	1	16,7	

 χ^2 : Ki-Kare Bağımsızlık Testi; p<0,001*

Tablo 3'e göre kız katılımcıların Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Arabesk-Fantezi Müzik, Türkçe Pop-Rock Müzik, Yabancı Pop-Rock Müzik ve Yabancı Rap-Hip-Hop Müzik; erkek katılımcıların ise Türk Rap-Hip-Hop Müzik ve Klasik Batı Müziği dinlemeyi ağırlıklı olarak tercih ettikleri gözlenmiştir. İlaveten her gün müzik dinleyen katılımcıların tüm müzik türlerini ağırlıklı olarak dinlemeyi tercih ettikleri saptanmıştır. Katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için yapılan Ki-Kare Bağımsızlık Testi sonucuna göre; katılımcıların cinsiyeti (χ^2 : 39,703; $p<0,001$) ve müzik dinleme sıklığı (χ^2 : 737,465; $p<0,001$) ile dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri arasında farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların sınıf derecesi ve gelir düzey algıları incelendiğinde; 12. sınıf katılımcıların Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Türkçe Pop-Rock Müzik; 9. Sınıf katılımcıların ise Arabesk-Fantezi Müzik, Türk Rap-Hip-Hop Müzik, Yabancı Pop-Rock Müzik dinlemeyi ağırlıklı olarak tercih ettikleri belirlenmiştir. İlaveten gelirini giderine denk algılayan katılımcıların tüm müzik türlerini ağırlıklı olarak dinlemeyi tercih ettikleri saptanmıştır. Ancak sınıf derecesi ve gelir algısı ile dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir ($p>0,05$) (Tablo 3).

4. 3. Adölesanların Müzik Sevme Durumlarına Göre Mizaç Tipi Eğilimlerinin İncelenmesi



Grafik 1. Müzik dinlemeyi seven ve sevmeyen katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi

Grafik 1 incelendiğinde; müzik dinlemeyi seven katılımcıların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=11,94$; s.s=4,10), DTM5 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük ($\bar{X}=6,26$; s.s=2,99)

olduğu görülmektedir. Müzik dinlemeyi sevmeyen katılımcıların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=10,00$; s.s=3,30), DTM4 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük olduğu ($\bar{X}=6,07$; s.s=4,9) görülmektedir. Grafiğe göre müzik dinlemeyi seven ve sevmeyen katılımcıların mizaç eğilim ortalamaları yorumlandığında, iki grup arasındaki farkın en fazla olduğu mizaç tipinin DTM4 olduğu saptanmıştır (Müzik dinlemeyi sevenler, $\bar{X}=11,39$; müzik dinlemeyi sevmeyenler, $\bar{X}=6,07$).

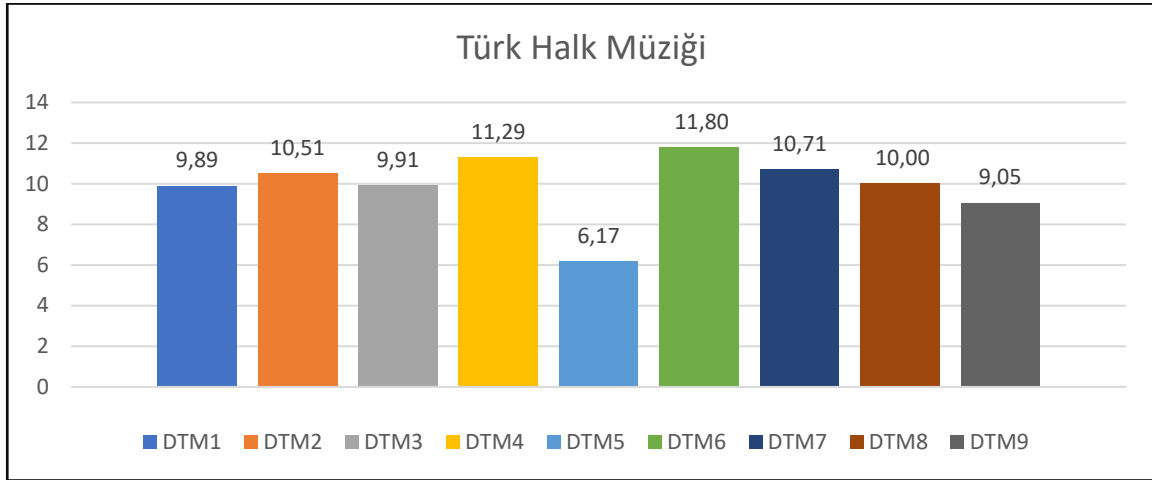
Tablo 4. Katılımcıların Müzik Dinlemeyi Sevme Durumlarına Göre Mizaç Tiplerinin İncelenmesine Ait Bağımsız Örneklem t -Testi Sonuçları

Mizaç Tipleri	Müzik Dinlemeyi Sevme	n	$\bar{X}$	s.s	t	p
DTM1	Evet	678	9,35	3,20	0,500	0,617
	Hayır	15	8,93	3,33		
DTM2	Evet	678	10,24	4,81	1,845	0,065
	Hayır	15	7,93	4,25		
DTM3	Evet	678	9,78	5,23	1,356	0,176
	Hayır	15	7,93	4,04		
DTM4	Evet	678	11,39	4,94	4,128	0,000*
	Hayır	15	6,07	4,91		
DTM5	Evet	678	6,26	2,99	0,81	0,936
	Hayır	15	6,20	2,04		
DTM6	Evet	678	11,94	4,10	1,819	0,069
	Hayır	15	10,00	3,30		
DTM7	Evet	678	10,05	3,37	1,802	0,072
	Hayır	15	8,47	3,16		
DTM8	Evet	678	9,72	5,05	0,245	0,806
	Hayır	15	9,40	4,22		
DTM9	Evet	678	9,21	4,08	0,259	0,796
	Hayır		8,93	4,57		

$\bar{X}$: Ortalama; s.s: Standart sapma; t: Bağımsız Örneklem t - Testi; p<0,05*

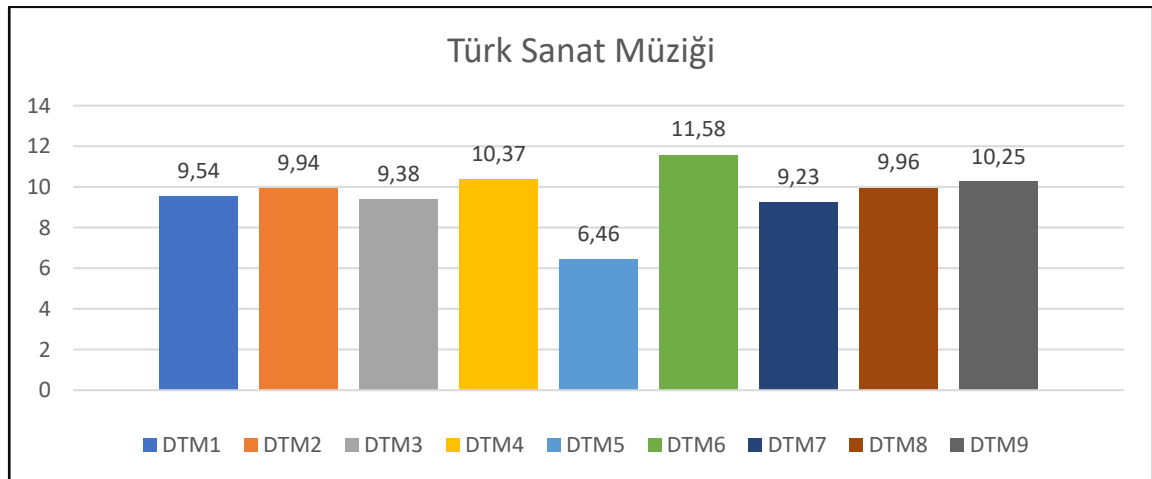
Katılımcıların müzik dinlemeyi sevme değişkenine göre mizaç tiplerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için yapılan bağımsız örneklem t - testi sonucuna göre; katılımcıların DTM4 puan ortalamasının müzik dinlemeyi sevme durumuna göre anlamlı fark gösterdiği saptanmıştır. Müzik dinlemeyi seven katılımcıların DTM4 puan ortalamaları ($\bar{X}=11,39$) müzik dinlemeyi sevmeyenlerin puan ortalamalarına ($\bar{X}=6,07$) göre daha yüksektir (t=4,128; p=0,000; p<0,001). (Tablo 4).

4. 4. Adölesanların Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerine Göre Mizaç Tipi Eğilimlerinin İncelenmesi



Grafik 2. Türk halk müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi

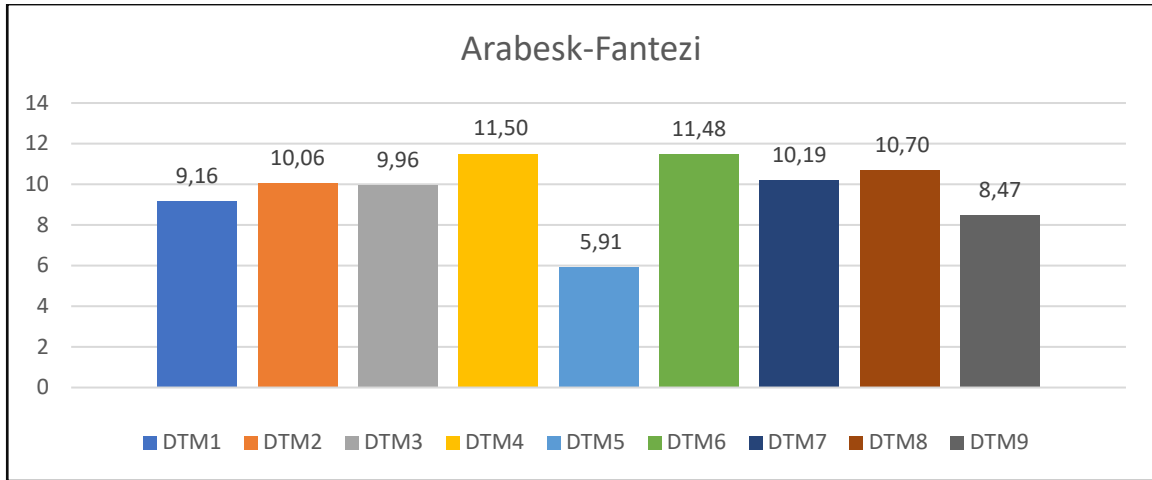
Grafik 2 incelendiğinde; Türk Halk Müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=11,80$; s.s=4,06), DTM5 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük ($\bar{X}=6,17$; s.s=2,80) olduğu görülmektedir. Türk Halk Müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların yüksek oranda eğilim gösterdiği diğer mizaç tipleri ise sırasıyla DTM4 ($\bar{X}=11,29$; s.s=4,45) ve DTM7 ($\bar{X}=10,71$; s.s=3,20) olarak tespit edilmiştir.



Grafik 3. Türk sanat müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi

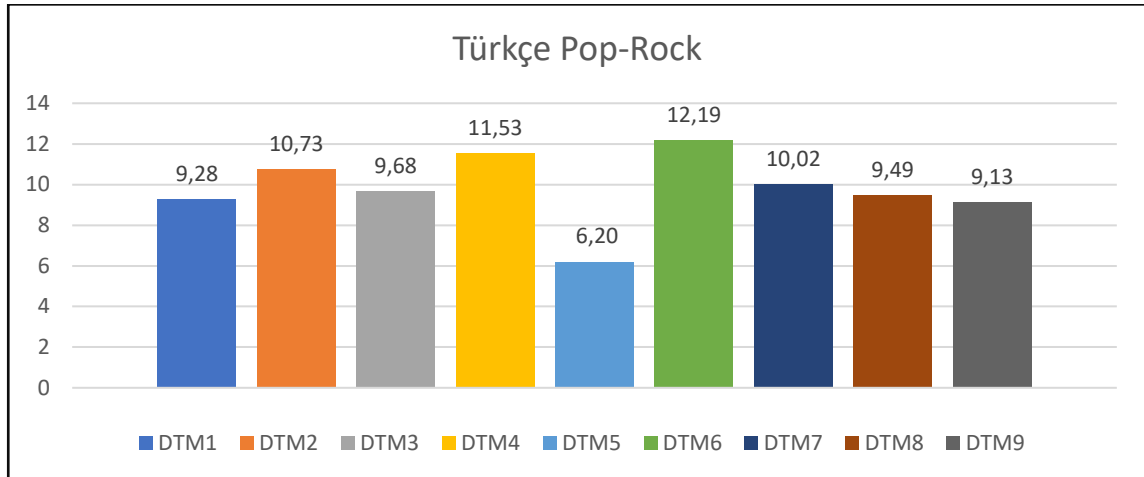
Grafik 3 incelendiğinde; Türk Sanat Müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=11,58$; s.s=4,28), DTM5 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük ($\bar{X}=6,46$; s.s=2,67) olduğu görülmektedir. Türk Sanat Müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların

yüksek oranda eğilim gösterdiği diğer mizaç tipleri ise sırasıyla DTM4 ($\bar{X}=10,37$; s.s=5,59) ve DTM9 ($\bar{X}=10,25$; s.s=3,85) olarak tespit edilmiştir.



Grafik 4. Arabesk-fantezi müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi

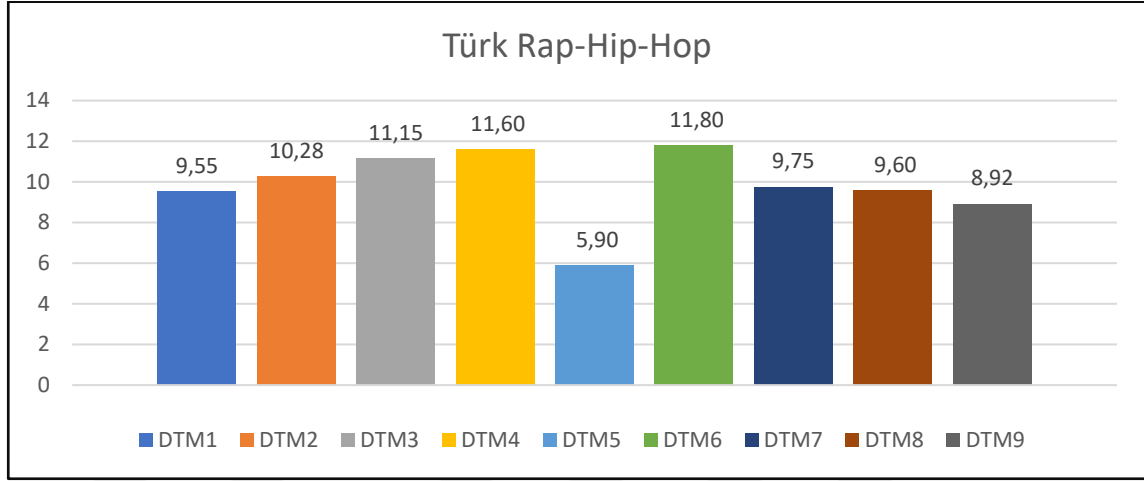
Grafik 4 incelendiğinde; Arabesk-Fantezi Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların DTM4 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=11,50$; s.s=4,97), DTM5 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük ($\bar{X}=5,91$; s.s=3,16) olduğu görülmektedir. Arabesk-Fantezi Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların yüksek oranda eğilim gösterdiği diğer mizaç tipleri ise sırasıyla DTM6 ($\bar{X}=11,48$; s.s=3,98) ve DTM8 ($\bar{X}=10,70$; s.s=4,99) olarak tespit edilmiştir.



Grafik 5. Türkçe pop-rock müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi

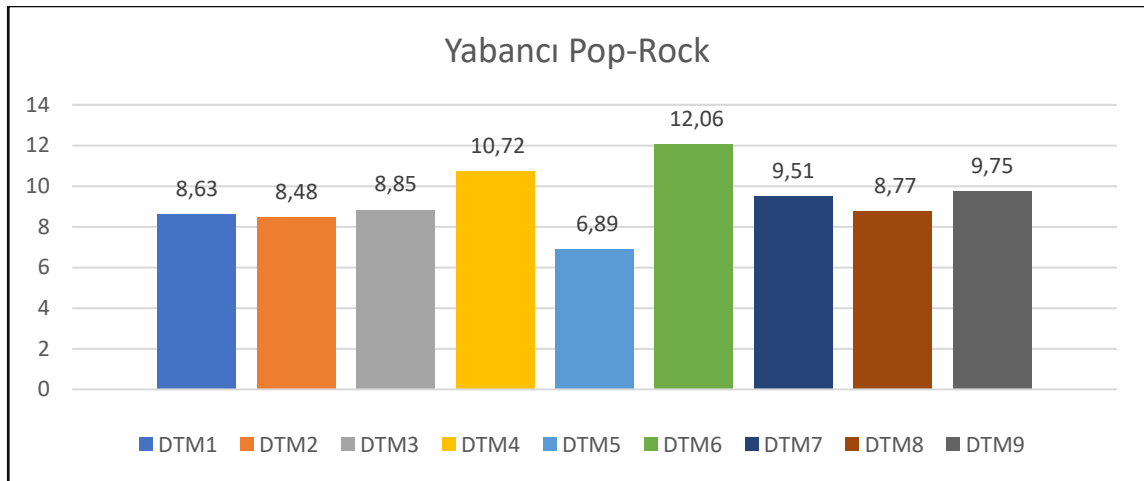
Grafik 5 incelendiğinde; Türkçe Pop-Rock Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=12,19$; s.s=3,95), DTM5 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük ($\bar{X}=6,20$; s.s=2,98) olduğu görülmektedir. Türkçe Pop-Rock Müzik dinlemeyi tercih eden

katılımcıların yüksek oranda eğilim gösterdiği diğer mizaç tipleri ise sırasıyla DTM4 ($\bar{X}=11,53$; s.s=4,95) ve DTM2 ($\bar{X}=10,73$; s.s=4,71) olarak tespit edilmiştir.



Grafik 6. Türk rap-hip-hop müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi

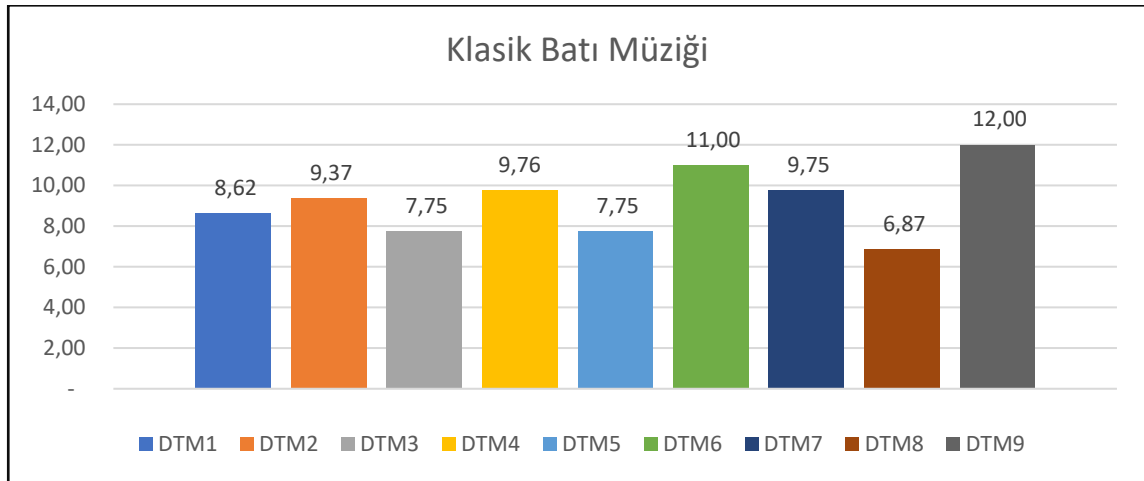
Grafik 6 incelendiğinde; Türk Rap-Hip-Hop Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=11,80$; s.s=4,00), DTM5 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük ($\bar{X}=5,90$; s.s=2,76) olduğu görülmektedir. Türk Rap-Hip-Hop Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların yüksek oranda eğilim gösterdiği diğer mizaç tipleri ise sırasıyla DTM4 ($\bar{X}=11,60$; s.s=5,42) ve DTM3 ($\bar{X}=11,15$; s.s=5,02) olarak tespit edilmiştir.



Grafik 7. Yabancı pop-rock müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi

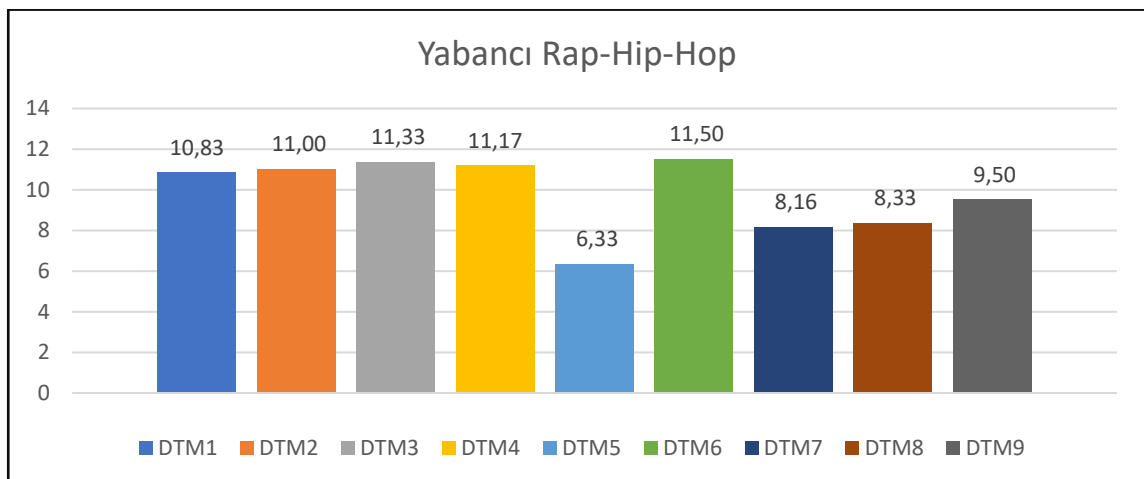
Grafik 7 incelendiğinde; Yabancı Pop-Rock Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=12,06$; s.s=4,64), DTM5 mizaç tipi eğilimlerinin ise

en düşük ($\bar{X}=6,89$; s.s=3,20) olduğu görülmektedir. Yabancı Pop-Rock Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların yüksek oranda eğilim gösterdiği diğer mizaç tipleri ise sırasıyla DTM4 ($\bar{X}=10,72$; s.s=5,22) ve DTM9 ($\bar{X}=9,75$; s.s=4,27) olarak tespit edilmiştir.



Grafik 8. Klasik batı müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi

Grafik 8 incelendiğinde; Klasik Batı Müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların DTM9 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=12,00$; s.s=2,98), DTM8 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük ($\bar{X}=6,87$; s.s=5,36) olduğu görülmektedir. Klasik Batı Müziği dinlemeyi tercih eden katılımcıların yüksek oranda eğilim gösterdiği diğer mizaç tipleri ise sırasıyla DTM6 ($\bar{X}=11,00$; s.s=3,59) ve DTM4 ($\bar{X}=9,76$; s.s=5,75) olarak tespit edilmiştir.



Grafik 9. Yabancı rap-hip-hop müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların mizaç tipi eğilimlerinin incelenmesi

Grafik 9 incelendiğinde; Yabancı Rap-Hip-Hop Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek ($\bar{X}=11,50$; s.s=4,68), DTM8 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük ($\bar{X}=6,33$; s.s=2,07) olduğu görülmektedir. Yabancı Rap-Hip-Hop Müzik dinlemeyi tercih eden katılımcıların yüksek oranda eğilim gösterdiği diğer mizaç tipleri ise sırasıyla DTM3 ($\bar{X}=11,33$; s.s=6,12) ve DTM4 ($\bar{X}=11,17$; s.s=5,20) olarak tespit edilmiştir.



Tablo 5. Katılımcıların Dinlemeyi Tercih Ettikleri Müzik Türlerine Göre Mizaç Tiplerinin İncelenmesine Ait Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

	Türk Halk Müziği ($\bar{X} \pm s.s$)	Türk Sanat Müziği ($\bar{X} \pm s.s$)	Arabesk-Fantezi ($\bar{X} \pm s.s$)	Türkçe Pop-Rock ($\bar{X} \pm s.s$)	Türk Rap-Hip-Hop ($\bar{X} \pm s.s$)	Yabancı Pop-Rock ($\bar{X} \pm s.s$)	Klasik Batı Müziği ($\bar{X} \pm s.s$)	Yabancı Rap-Hip-Hop ($\bar{X} \pm s.s$)	F	p
DTM1	9,89 $\pm$ 3,02	9,54 $\pm$ 3,20	9,16 $\pm$ 3,27	9,27 $\pm$ 3,12	9,55 $\pm$ 2,87	8,63 $\pm$ 3,57	8,62 $\pm$ 3,16	10,83 $\pm$ 3,87	1,655	0,106
DTM2	10,51 $\pm$ 4,43	9,94 $\pm$ 5,28	10,06 $\pm$ 4,76	10,73 $\pm$ 4,72	10,28 $\pm$ 4,62	8,48 $\pm$ 5,08	9,37 $\pm$ 5,93	11,00 $\pm$ 3,34	1,953	0,050
DTM3	9,91 $\pm$ 4,97	9,38 $\pm$ 5,18	9,96 $\pm$ 4,96	9,68 $\pm$ 5,39	11,15 $\pm$ 5,02	8,85 $\pm$ 5,26	7,75 $\pm$ 5,44	11,33 $\pm$ 6,12	1,186	0,305
DTM4	11,29 $\pm$ 4,45	10,37 $\pm$ 5,59	11,50 $\pm$ 4,97	11,52 $\pm$ 4,96	11,60 $\pm$ 5,42	10,72 $\pm$ 5,22	9,75 $\pm$ 5,75	11,17 $\pm$ 5,19	0,576	0,798
DTM5	6,17 $\pm$ 2,80	6,46 $\pm$ 2,67	5,91 $\pm$ 3,16	6,18 $\pm$ 2,95	5,90 $\pm$ 2,76	6,89 $\pm$ 3,20	7,75 $\pm$ 2,54	6,33 $\pm$ 2,07	1,334	0,223
DTM6	11,80 $\pm$ 4,06	11,58 $\pm$ 4,28	11,48 $\pm$ 3,99	12,18 $\pm$ 3,95	11,80 $\pm$ 4,00	12,06 $\pm$ 4,64	11,00 $\pm$ 3,59	11,50 $\pm$ 4,68	0,423	0,908
DTM7	10,71 $\pm$ 3,20	9,23 $\pm$ 3,79	10,19 $\pm$ 3,44	10,02 $\pm$ 3,23	9,75 $\pm$ 3,11	9,50 $\pm$ 3,71	9,75 $\pm$ 3,37	8,18 $\pm$ 2,71	1,606	0,120
DTM8	10,00 $\pm$ 5,25	9,96 $\pm$ 4,79	10,70 $\pm$ 4,99	9,51 $\pm$ 5,04	9,60 $\pm$ 4,79	8,77 $\pm$ 4,88	6,88 $\pm$ 5,36	8,33 $\pm$ 3,88	1,597	0,122
DTM9	9,06 $\pm$ 4,08	10,25 $\pm$ 3,85	8,47 $\pm$ 4,13	9,10 $\pm$ 3,98	8,93 $\pm$ 3,76	9,75 $\pm$ 4,26	12,00 $\pm$ 2,98	9,50 $\pm$ 5,12	1,827	0,069

$\bar{X}$: Ortalama; s.s: Standart sapma; F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA); $p < 0,05^*$

Katılımcıların dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri değişkenine göre mizaç tiplerinin anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) sonucuna göre; katılımcıların DTM puan ortalamalarının dinlemeyi tercih ettikleri müzik türüne göre herhangi bir anlamlı fark göstermediği saptanmıştır (Tablo 5).

4. 5. Adölesanların Müzik Dinleme Süreleri ile Mizaç Tipi Eğilimleri Arasındaki İlişki

Tablo 6. Katılımcıların Ortalama Müzik Dinleme Süresi ile Mizaç Tipi Eğilimleri Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

Dokuz Tip Mizaç Alt Boyutları	Ortalama müzik dinleme süresi	
	r değeri	p değeri
DTM1	-0,16	0,681
DTM2	0,074	0,051
DTM3	-0,006	0,868
DTM4	0,154	0,000*
DTM5	0,034	0,365
DTM6	0,042	0,265
DTM7	0,087	0,022**
DTM8	0,053	0,166
DTM9	-0,028	0,469

r değeri: Pearson korelasyon katsayısı; * $p < 0,001$; ** $p < 0,05$

Katılımcıların ortalama müzik dinleme süresi ile mizaç tipi eğilimleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi için yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi sonucuna göre; katılımcıların ortalama müzik dinleme süreleri ile DTM4 ($r=0,154$; $p<0,001$) ve DTM7 ($r=0,087$; $p<0,05$) mizaç tipleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı, düşük düzeyde, pozitif ilişki olduğu saptanmıştır. Başka bir ifadeyle katılımcıların ortalama müzik dinleme süresi arttıkça DTM4 ve DTM7 mizaç tipi eğilimleri artmaktadır. Bununla birlikte katılımcıların ortalama müzik dinleme süresi ile DTM1, DTM2, DTM3, DTM5, DTM6, DTM8, DTM9 mizaç tipi eğilimleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p>0,05$) (Tablo 6).

5. TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma sonuçları ile literatürdeki benzer çalışmaların sonuçları karşılaştırılarak, benzerlik ve farklılıklara dikkat çekilmiştir. Bu bağlamda araştırmada kullanılan yöntem, tasarım ve sonuçlar diğer araştırmaların sonuçları ile karşılaştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar, yapılan bu karşılaştırmaların ışığında değerlendirilmiş ve tartışılmıştır.

Günümüzde, adölesanların internet ve müzik dinleyebilecekleri tüm araçlara ulaşım kolaylaşmış, müzik çeşitliliği artmış ve sosyal medya paylaşımı yaygınlaşmıştır (Pedrero-Esteban, Barrios-Rubio, & Medina-Ávila, 2019; Ünal & Küçük, 2022). Bu durum, bireylerin birbirinden farklı müzik türlerine ilgi duymasına ve etkileşimin artmasına neden olmuştur (Akarsu, 2017). İlaveten, bireylerin bireysel farklılıkları, duygusal tepkileri ve sosyal etkileri doğrultusunda müzik tercihlerinin de birbirinden farklı olması söz konusudur (Husna & Rinjani, 2022; Szabo, 2024). Bu çalışmada adölesanlar tarafından en çok tercih edilen müzik türleri sırasıyla; Türkçe Pop-Rock Müzik, Türk Halk Müziği ve Arabesk-Fantezi Müzik'tir. Literatürde yer alan bazı çalışmalar, pop müziğin genç bireyler arasında favori bir tür olduğunu ve adölesanların önemli bir yüzdesinin bu müzik türünü seçtiklerini göstermektedir (Dinç-Altun vd., 2018; Husna & Rinjani, 2022; Koç & Ekinay, 2021; Szabo, 2024). İlaveten Dinç-Altun vd. (2018) tarafından yapılan çalışmada gençlerin en az tercih ettikleri müzik türünün heavy metal olduğu belirtilmektedir. Bu araştırmada bu müzik türünü tercih eden hiçbir katılımcı bulunmamaktadır. Bu bulgular bu araştırmanın sonuçlarını destekler nitelikte özellik göstermektedir. Ancak bulgularımızın aksine; bir dönem müzik camiasına damgasını vuran rap müzik türünün adölesanlar ve gençler arasında en yaygın dinlenen müzik türü olduğu bildirilmektedir (Kresovich, Collins, Riffe, & Carpentier, 2021). Çalışmalar arasındaki bu farklılıkların, literatürde vurgulanan müzik türlerinin tercih edilmesinde etkili olan faktörlerden kaynaklı olduğu düşünülmektedir. Bu duruma örnek olarak, depresif bireylerin heavy metal ve arabesk müzik türlerini daha çok tercih etmesi bireysel faktörlerden (Ekinci vd., 2012); bir döneme damgasını vuran rap müziğin ise Amerikalı gençler tarafından en çok dinlenen tür olası kültürel ve dönemsel faktörlerden (Kresovich vd., 2021) etkilenmiştir denilebilir.

Bireylerin deneyime açıklık, dışa dönüklük ve heyecan arayışı gibi mizacına ilişkin özellikleri, onların müzik tercihlerini ve hoşlanmadıkları müzikleri şekillendirmede önemli bir rol oynamaktadır (Cui, 2024; Dobrota & Ercegovic, 2014; Langmeyer, Guglhör-Rudan, & Tarnai, 2012; Rentfrow & Gosling, 2003). Araştırmaya katılan adölesanların çoğunluğu müzik dinlemeyi sevdikleri belirtmiştir. Benzer şekilde Soysal vd. (2021) çalışmasında müzik dinlemeyi seven bireylerin sayısı daha fazladır. Bu araştırma sonuçlarına göre müzik dinlemeyi seven ve sevmeyen adölesanların mizaç tipi eğilimleri yüksek oranda DTM6 yönündedir. Ancak müzik dinlemeyi seven ve sevmeyen bireylerin DTM4 puanları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Bu durum bireyin taşıdığı

diğer mizaç tipi özellikleri ile ilişkilendirilebilmektedir. Bu araştırma sonucuna göre, müzik dinlemeyi seven bireylerin daha empatik, özgün, duygusal, merhametli, romantik, kontrolcü, güven odaklı ve estetik bakış açısına sahip oldukları çıkarımı yapılabilmektedir. Müzik dinlemeyi sevmeyen bireylerde ise bu mizaç tipi özellikleri en az düzeyde görülmektedir. Merrill vd. (2023) tarafından yapılan çalışmada müzikten hoşlanmama durumunun yapısı incelenmiş olup, hoşnutsuz olmanın güçlü bir gösterge olduğunu vurgulamıştır. Bu bulgu bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir. Ancak müzik dinlemeyi sevme durumu ile mizaç özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sınırlılığı dikkat çekmektedir. Tüm bu bilgilerin ışığında; müzik dinlemeyi sevme durumunun da yalnızca mizaç özelliklerinden değil, farklı bireysel, sosyal ve duygusal faktörlerden etkilenebileceği de düşünülmelidir.

Bu araştırma sonuçlarına göre; Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Türkçe Pop-Rock Müzik, Türk Rap-Hip-Hop Müzik, Yabancı Pop-Rock Müzik ve Yabancı Rap-Hip-Hop Müzik dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM6 mizaç tipi eğilimi daha yüksektir. Bu doğrultuda, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Pop-Rock ve Rap-Hip-Hop Müzik seven bireylerin, sorgulayıcı, uyumlu, kontrollü, sadakat sahibi oldukları söylenebilir. Altun ve diğerleri (2018), Türk Halk Müziği'ni tercih eden bireylerin daha özerk olma, kapasitelerinin farkında olma, yeni deneyimlere açık olma ve kendilerini diğer müzik türlerini dinleyenlere kıyasla daha olumlu algılama eğiliminde olduklarını belirtmektedir. Güven (2020), üniversites öğrencileri arasında Türk Halk Müziği'ne olan ilginin yüksek düzeyde olduğunu gözlemlemiştir. Öte yandan Pop müzik ile ilişkili olarak; Findlay-Walsh (2021) 21. yüzyılda Pop müzik dinlemenin sürükleyici, somut bir "hikaye yaşama ve yapma" modu olabileceğini öne sürmektedir. Ludke ve Morgan (2022), yabancı bir dil öğrenen çoğu öğrencinin Pop şarkılarını, müzikten hoşlandıkları için dinlediklerini, çoğunlukla özerk ve bir bakıma yalnız bir çevrimiçi veya mobil öğrenme ortamı olarak dinlediklerini vurgulamaktadır. Genel olarak literatür, Pop müzik dinleyen bireylerle ilişkili sinirsel aktivasyon kalıpları, popülerlik, sosyal hedefleme, sürükleyici deneyimler ve dil öğrenme yönleri hakkında içgörüler sunmaktadır. Literatür sonuçları araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. En sık tercih edilen müzik türlerinin genellikle bireyler üzerindeki etkisinin de pozitif olması nedeniyle tercih edildikleri düşünülmektedir. İlaveten benzer şekilde müzik tercihinin belirleyen tek faktörün mizaç tipi olmadığı oldukça açıktır.

Bu araştırma sonuçlarına göre; Arabesk-Fantezi Müzik dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM4 mizaç tipi eğilimi daha yüksektir. Bu doğrultuda, Arabesk-Fantezi Müzik seven bireylerin, içe dönük, hassas, kırılgan, empatik ve düşünceli olma, duyarlı, romantik, tutkulu ve melankolik oldukları söylenebilir. İlaveten, bu mizaç tipine sahip bireylerin olumsuz durumlarla karşılaşması sonucunda tepkisel, alıngan ve öfkeli oldukları bilinmektedir. Literatürde arabesk müzik dinleyen bireylerin kişilik ve mizaç özelliklerine ilişkin içgörü sunan çalışmalar bulunmaktadır (Dinç-Altun vd., 2018; Ekinci vd., 2012; Gürgen, 2016). Arabesk müzik dinleyicileriyle ilişkilendirilen

stereotipleri inceleyerek onları dünyadan yorgun, psikolojik olarak sorunlu ve düşük gelir gruplarından olarak nitelendirmektedir. Bu çalışma, arabesk müzikten hoşlanan bireylere atfedilen algılanan kişilik özellikleri ve sosyal karakteristiklere ışık tutmaktadır. Gürgen (2016), arabesk müziğin sosyal kimlik işlevlerini tartışarak bu türün kimliği nasıl olumlu bir şekilde temsil ettiğini vurgulamaktadır. Bu çalışma, müziğin sosyal kimliği güçlendirmedeki rolüne ilişkin içgörüler sunmaktadır. Altun vd. (2018), müzik tercihleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyerek, Arabesk müziği tercih eden bireylerin sıcak ilişkiler kurma ve yaşam amaçlarını belirleme konusunda zorluk çekebileceğini belirtmektedir. Bu çalışma, farklı müzik tercihleriyle ilişkili kişilik özelliklerini araştırmaktadır. Ekinci vd. (2012) tarafından yapılan bir çalışmada arabesk müzik dinleyen lise öğrencilerinde daha yüksek depresif semptomlarla ilişkili olduğunu göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçları literatürle benzer özellik göstermektedir. DTM4'ün stres karşısında gösterdiği tutuma olumsuz mizaç ve kişilik özellikleri örnek olarak verilebilecekken; rahatlık karşısında gösterdiği tutuma da olumlu mizaç ve kişilik özellikleri örnek olarak verilebilmektedir.

Bu araştırma sonuçlarına göre; Klasik Batı Müziği dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM9 mizaç tipi eğilimi daha yüksektir. Bu doğrultuda, Klasik Batı Müziği seven bireylerin, sakin uyumlu, rutinlerini seven, bütünleştirici, yumuşak huylu, barışçıl hareket eden, üretken ve girişken oldukları söylenebilir. Klasik Batı Müziği dinleyen bireylerin kişilik ve mizaç özelliklerini inceleyen çeşitli araştırmalar bulunmaktadır. Erdal (2009) tarafından yapılan çalışmada, Klasik Türk Müziği dinleyen bireylerin canlılık ve duyarlılık yönlerinin baskın olduğu belirtilmektedir. Bu bireylerin doğal, konuşkan, canlı, sıcak kanlı oldukları vurgulanmaktadır. Bu bulgu çalışmamız sonuçları ile benzer özellik göstermektedir. Ancak çalışma sonuçlarımızın aksine; Bulut vd. (2022), deneyime açıklığın Klasik Batı Müziği gibi sofistike müzik türlerine yönelik tercihlerle ilişkili belirgin bir kişilik özelliği olduğunu vurgulamaktadır. Bu araştırmaya katılan ve Klasik Batı Müziği dinlemeyi tercih eden adölesanların deneyime açık bireylerin aksine rutinlerini seven, konfor alanlarına düşkün oldukları yorumlanmaktadır. Genel olarak literatür incelendiğinde; farklı düşünme, kişilik özellikleri ve klasik müzik dinleme arasındaki ilişkiyi inceleyerek müzik tercihlerinin bilişsel ve duygusal yönlerine ışık tutmaktadır. Çalışmalar, Klasik Batı Müziği'nden hoşlanan bireylerin deneyime açıklık, entelektüel katılım, karmaşık ve gelişmiş müzik tarzlarına yönelik tercih gibi özellikler sergileyebileceğini ortaya koymaktadır (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2007; Gerstgrasser, Vigl, & Marcel, 2023; Hooi, 2023).

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın sonuçlarına ilişkin görüşler sunulmuş olup elde edilen veriler doğrultusunda gelecekteki çalışmalar için öneriler geliştirilmiştir.

6. 1. Sonuçlar

Araştırmada katılımcıların mizaç tiplerine göre dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibidir:

1. Bu araştırmaya 693 adölesan katılmıştır. Adölesanların 458'nin kız, 235'inin erkek olduğu ve büyük çoğunluğunu kızların oluşturduğu görülmektedir.
2. Adölesanların yaş ortalamasının 15.66 ± 1.18 olduğu belirlenmiştir.
3. Adölesanların sınıf derecelerine göre dağılımlarına bakıldığında; 201'i 9. sınıf, 153'ü 10. sınıf, 160'ı 11. sınıf ve 179'unun 12. sınıf olduğu saptanmıştır. Adölesanların çoğunun 9. sınıfta olduğu görülmektedir.
4. Adölesanların çoğunluğunun (n=440) ekonomik durum algısı sorusuna “gelirim giderime denk” şeklinde cevap verdiği tespit edilmiştir.
5. Adölesanların 678'inin müzik dinlemeyi sevdiği ve ortalama olarak 1 saat 46 dakika müzik dinledikleri saptanmıştır.
6. Adölesanların 491'nin her gün müzik dinlediği ve 593'ünün müzik dinlerken telefon kullandıkları belirlenmiştir.
7. Adölesanların dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri incelendiğinde; sırasıyla Türkçe Pop-Rock Müzik (n=262), Türk Halk Müziği (n=120) ve Arabesk-Fantezi Müzik (n=112) olduğu görülmektedir.
8. Kız katılımcıların Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Arabesk-Fantezi Müzik, Türkçe Pop-Rock Müzik, Yabancı Pop-Rock Müzik ve Yabancı Rap-Hip-Hop Müzik; erkek katılımcıların ise Türk Rap-Hip-Hop Müzik ve Klasik Batı Müziği dinlemeyi ağırlıklı olarak tercih ettikleri belirlenmiştir.
9. 12. sınıf katılımcıların Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Türkçe Pop-Rock Müzik; 9. Sınıf katılımcıların ise Arabesk-Fantezi Müzik, Türk Rap-Hip-Hop Müzik, Yabancı Pop-Rock Müzik dinlemeyi ağırlıklı olarak tercih ettikleri tespit edilmiştir.
10. Katılımcıların cinsiyet ve müzik dinleme sıklığı ile dinlemeyi tercih ettikleri müzik türleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır.
11. Adölesanların mizaç tipleri incelendiğinde yüksek oranda DTM6 eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir.

12. Müzik dinlemeyi seven adölesanların DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek, DTM5 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük olduğu görülmektedir. Müzik dinlemeyi sevmeyen adölesanların ise DTM6 mizaç tipi eğilimlerinin en yüksek, DTM4 mizaç tipi eğilimlerinin ise en düşük olduğu görülmektedir.
13. Müzik dinlemeyi seven ve sevmeyen katılımcıların mizaç eğilim ortalamaları yorumlandığında, iki grup arasındaki farkın en fazla olduğu mizaç tipinin DTM4 olduğu saptanmıştır. Müzik dinlemeyi sevenlerde DTM4 düzeyi çok yüksek, sevmeyenlerde ise çok düşük olarak belirlenmiştir.
14. Adölesanların dinlemeyi tercih ettikleri müzik türlerine göre mizaç tipi eğilimleri incelendiğinde; “*Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Türkçe Pop-Rock Müzik, Türk Rap-Hip-Hop Müzik, Yabancı Pop-Rock Müzik ve Yabancı Rap-Hip-Hop Müzik*” dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM6; “*Arabesk-Fantezi Müzik*” dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM4; “*Klasik Batı Müziği*” dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM9 mizaç tipi eğilimlerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.
15. Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Türkçe Pop-Rock Müzik, Türk Rap-Hip-Hop Müzik, Yabancı Pop-Rock Müzik ve Yabancı Rap-Hip-Hop Müzik dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM6 mizaç tipi eğilimi gösteren entelektüel dinginlik arayan, güvensiz hissetmeleri, hayal kırıklığına uğramaları nedeniyle gergin ve suçlayıcı davranış sergileyen bireyler olabilecekleri tespit edilmiştir.
16. Arabesk-Fantezi Müzik dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM4 mizaç tipi eğilimi gösteren duyguların anlamını arayan, aşırı duygulu ve empatik, özgünlük ve bireysellikten hoşlanan bireyler olabilecekleri saptanmıştır.
17. Klasik Batı Müziği dinlemeyi tercih eden adölesanların DTM9 mizaç tipi eğilimi gösteren duyuşsal-hareketsel konfor arayan, çatışmaktan kaçınan, ağır kanlı, sakin, uyumlu, barışçıl ve yumuşak huylu bireyler oldukları bulunmuştur.
18. Katılımcıların ortalama müzik dinleme süresi arttıkça DTM4 ve DTM7 mizaç tipi eğilimlerinin arttığı tespit edilmiştir.

6. 2. Öneriler

6. 2. 1. Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Eğitim Programlarına Entegrasyon: Adölesanların müzik tercihleri ve mizaç özellikleri arasındaki ilişki göz önüne alındığında, okullarda müzik eğitimi programları öğrencilerin mizaç tiplerine göre özelleştirilebilir. Bu, öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimlerine olumlu katkıda bulunabilir.

2. Psikolojik Danışmanlık: Müzik tercihleri ile mizaç özellikleri arasındaki bağlantı, okul psikolojik danışmanları tarafından değerlendirilebilir. Adölesanların duygusal refahını artırmak için müzik terapisi veya müziğe dayalı aktiviteler kullanılabilir.
3. Ebeveyn ve Öğretmen Eğitimi: Ebeveynler ve öğretmenler, adölesanların müzik tercihleri ve mizaç özellikleri hakkında bilgilendirilebilir. Bu bilgiler, ebeveynlerin ve öğretmenlerin adölesanların duygusal ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarına ve desteklemelerine yardımcı olabilir.
4. Sosyal ve Duygusal Destek Programları: Adölesanların müzik tercihleri ve mizaç özelliklerine göre sosyal ve duygusal destek programları oluşturulabilir. Özellikle DTM6 mizaç tipine sahip adölesanlar için entelektüel ve duygusal destek sağlayacak programlar geliştirilebilir.
5. Okul Müzik Kulüpleri: Okullarda, adölesanların farklı müzik türlerine olan ilgilerini keşfetmeleri ve paylaşmaları için müzik kulüpleri kurulabilir. Bu kulüpler, öğrencilerin sosyal bağlarını güçlendirmelerine ve duygusal olarak desteklenmelerine yardımcı olabilir.
6. Dijital Platformlar ve Uygulamalar: Adölesanların müzik tercihlerine göre mizaç özelliklerini anlamalarına yardımcı olacak dijital platformlar veya mobil uygulamalar geliştirilebilir. Bu tür araçlar, adölesanların kendi duygusal ve sosyal gelişimlerine dair farkındalık kazanmalarını sağlayabilir.
7. Müzik Terapi Programları: Adölesanların mizaç tiplerine uygun müzik terapi programları oluşturulabilir. Özellikle DTM4 ve DTM6 mizaç tipine sahip adölesanlar için duygusal desteği artıracak müzik terapi seansları düzenlenebilir.

6. 2. 2. İleride Yapılabilecek Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Bu çalışmanın bulguları, gelecekte yapılacak daha kapsamlı ve uzun süreli araştırmalara temel oluşturabilir. Özellikle, farklı kültürel ve sosyoekonomik gruplar üzerinde benzer çalışmalar yapılarak, müzik tercihleri ve mizaç özellikleri arasındaki ilişkinin daha geniş bir perspektifte incelenmesi önerilir.
2. Müzik türlerinin tercih edilmesinde mizaç faktörünün etkisinin derinlemesine ve ileri araştırma yöntemleri ile incelenmesi önerilir.
3. Tercih edilen müzik türlerinin mizaç oluşumu üzerindeki etkisi belirlenerek olumlu ve pozitif destekleyici seçimler yapılmasında yol gösterici olmak için kanıtlanmış çalışmaların yapılması önerilir.

7. KAYNAKLAR

- Ada, S. (1992). Arabesk müziğin toplumsal boyutları. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 1-6.
- Akarsu, S. (2017). Türkiye’de günümüz müzik kültürü üzerine bir inceleme. *International Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 4(12), 883-890.
- Akgüneş, S., & Kolburan, Ş. G. (2020). 14-18 yaş arası ergenlerin psikososyal gelişim dönemleri kazanımları ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi. <https://openaccess.biruni.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12445/2896/11.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden 23 Nisan 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Angı, Ç. E. (2013). Müzik kavramı ve Türkiye’de dinlenen bazı müzik türleri. *İdil*, 2(10), 59- 81.
- Arıcı, E. (2023). Öğretmenlerin erken çocukluk eğitiminde müzik etkinliklerine ilişkin algıları: Türkiye’den örnekler üzerine bir odak. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2023(21), 814-856.
- Aycan, K. (2017). Dokuz tip mizaç modeli ile aktif müzik eğitimi uygulamalarının ilişkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(3), 911-938.
- Bansal, J., Flannery, M., & Woolhouse, M. (2020). Influence of personality on music-genre exclusivity. *Psychology of Music*, 49(5), 1356-1371.
- Baştürk, S., & Taştepe, M. (2013). Evren ve örneklem. S. Baştürk (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s. 129-159). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bernatowicz, D., Izdebski, P., Boraczyński, T., & Boraczyński, M. (2015). Temperamental traits versus individual physical fitness components and a physical activity level. *Journal of Human Kinetics*, 46(1), 211-217.
- Bonneville-Roussy, A., & Rust, J. (2018). Age trends in musical preferences in adulthood: 2. sources of social influences as determinants of preferences. *Musicae Scientiae*, 22(2), 175-195.
- Brenning, K., Soenens, B., Braet, C., & Bosmans, G. (2011). Attachment and depressive symptoms in middle childhood and early adolescence: testing the validity of the emotion regulation model of attachment. *Personal Relationships*, 19(3), 445-464.
- Brook, J., Balka, E., Crossman, A., Dermatis, H., Galanter, M., & Brook, D. (2010). The relationship between parental alcohol use, early and late adolescent alcohol use, and young adult psychological symptoms: a longitudinal study. *American Journal on Addictions*, 19(6), 534-542.
- Bulut, M., Fung, C., Lehmberg, L., Tepe, Y., Hernly, P., Özgül, Y., ... & Kaptan, Z. (2022). Varied musical experiences and openness of university students in Turkey and the United States. *Sage Open*, 10, 1-10.
- Buss A. H., & Plomin, R. (1984). *Temperament: Early developing personality traits*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

- Buss, A. H., & Plomin, R. A. (1975). *Temperament theory of personality development*. New York: Wiley.
- Büyükgönenç, L., & Törüner, E. (2012). *Çocuk hemşirelik bakımı sağlığı temel hemşirelik yaklaşımları*. Amasya: Göktuğ Yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2023). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Camgöz, N. (2020). Anadolu pop-rock müzik türünün otantisite kavramı açısından değerlendirilmesi. *Motif Akademi Halkbilimi Dergisi*, 13(32), 1493-1508.
- Chamorro-Premuzic, T., & Furnham, A. (2007). Personality and music: Can traits explain how people use music in everyday life? *British Journal of Psychology*, 98(2), 175-185.
- Chong, H., Jeong, E., & Kim, S. (2013). Listeners' perception of intended emotions in music. *International Journal of Contents*, 9(4), 78-85.
- Clark, S. S., & Giacomantonio, S. G. (2015). Toward predicting prosocial behavior musicpreference and empathy differences between late adolescents and adults. *Journal Emperical Muxicology Review*, 10(1), 51-65.
- Cook, T., Roy, A., & Welker, K. (2017). Music as an emotion regulation strategy: an examination of genres of music and their roles in emotion regulation. *Psychology of Music*, 47(1), 144-154.
- Cremades, R., Quiles, O., & Herrera, L. (2010). Musical tastes of secondary school students' with different cultural backgrounds: a study in the spanish north african city of melilla. *Musicae Scientiae*, 14(1), 121-141.
- Cui, C. (2024). Preference of chinese pre-service music teachers and schoolteachers for three culturally diverse musical pieces. *Frontiers in Psychology*, 14, a1297479
- Cui, L., Morris, A. S., Criss, M. M., Houlberg, B. J., & Silk, J. S. (2014). Parental psychological control and adolescent adjustment: The role of adolescent emotion regulation. *Parenting*, 14(1), 47-67.
- Çiftçi, E. (2010). Popüler kültür, popüler müzik ve müzik eğitimi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 149-161.
- Das, J. K., Salam, R. A., Thornburg, K. L., Prentice, A. M., Campisi, S., ... & Bhutta, Z. A. (2017). Nutrition in adolescents: Physiology, metabolism, and nutritional needs. *Annals of the New York Academy of Sciences*, 1393, 21-33.
- De Fruyt, F., Van de Wiele, L., & Van Heeringen, C. (2000). Cloninger's psychobiological model of temperament and character and the five-factor model of personality. *Personality and individual differences*, 29(3), 441-452.
- Demir, G. (2015). Phonotactic properties of turkish folk music phonetic notation system/tfmpns: urfa region sample. *Humanities and Social Sciences*, 3(4), 125-132.
- Dikčius, V., Radavičienė, I., & Gerulytė, Ž. (2019). The influence of the music genre on the emotional consumer response and intentions to purchase online. *Trends Economics and Management*, 13(33), 71-85.

- Dinç-Altun, Z., Bülbül, K., & Türkkan, T. (2018). The relationship between university students' music preferences and drug abuse tendencies and personality traits. *Universal Journal of Educational Research*, 6(12), 2931-2941.
- Dobrota, S., & Ercegovac, I. (2014). The relationship between music preferences of different mode and tempo and personality traits-implications for music pedagogy. *Music Education Research*, 17(2), 234-247.
- Duman, A. (2023). Bergen'in seslendirdiği şarkıların şema terapinin bazı temel kavramları açısından incelenmesi. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 10(2), 335-355.
- Dunn, P. G., De Ruyter, B., & Bouwhuis, D. G. (2012). Toward a better understanding of the relation between music preference, listening behavior, and personality. *Psychology of Music*, 40(4), 411-428.
- Ekinci, Ö., Bez, Y., Sabuncuoğlu, O., Berkem, M., Akın, E., & İmren, S. (2012). The association of music preferences and depressive symptoms in high school students: a community-based study from İstanbul. *Psychology of Music*, 41(5), 565-578.
- Ercegovac, I., Dobrota, S., & Kušević, D. (2015). Relationship between music and visual art preferences and some personality traits. *Empirical Studies of the Arts*, 33(2), 207-227.
- Erçin, H. Ş. (2018). *Sağlıklı yaşam biçimi davranışları ile enneagram kişilik tipleri arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi* (Yayınlanmış tıpta uzmanlık tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Erdal, B. (2009). *Müzik türlerinin tercih edilmesinde kişilik özellikleri ve beğeni ilişkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Fauziyah, L., Widiana, H. S., & Widyowati, A. (2024). Loneliness and psychological well-being among adolescents k-pop fans. *Empathy Jurnal Fakultas Psikologi*, 6(2), 159-170.
- Fazlıoğlu, M. (2018). *3-12 aylık bebeği olan annelerde mizaç ve karakter özellikleri, eş uyumu, duygu düzenleme stratejileri ve bebeğin mizacının postpartum depresyon ile ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Findlay-Walsh, I. (2021). Virtual auditory reality: Soundeffects an interdisciplinary *Journal of Sound and Sound Experience*, 10(1), 71-90.
- Flannery, M., & Woolhouse, M. (2021). Musical preference: Role of personality and music-related acoustic features. *Music & Science*, 4. DOI: 10.1177/20592043211014014
- García, M., Montoro-Pons, J., & Romero, M. (2022). Music studies as cultural capital accumulation and its impact on music genre preferences. *International Journal of Music Education*, 41(1), 38-51.
- Gerstgrasser, S., Vigl, J., & Marcel, N. (2023). The role of listener features in musical emotion induction: the contributions of musical expertise, personality dispositions, and mood state. *Psychology of Aesthetics Creativity and the Arts*, 17(2), 211-224.
- Gocman, M. (2017). Temperament traits and preferences of music works with specific musical elements. *Polish Journal of Applied Psychology*, 15(1), 37-58.

- Gökalp, E., & Yöndem, Z. (2021). Prediction of resilience according to personality traits and perceived social support in adolescents. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 759-768.
- Graci, C. (2010). A brief tour of the learning sciences featuring a cognitive tool for investigating melodic phenomena. *Journal of Educational Technology Systems*, 38(2), 181-211.
- Greenberg, J., Koole, S., & Tom, P. (2013). *Handbook of experimental existential psychology*. New York: Guilford Publications.
- Gürgen, E. (2016). Music listening situations and musical preference of the students at the faculty of fine arts in everyday life: A case of Dokuz Eylül University. *Journal of Higher Education and Science*, 6(2), 186-194.
- Gürgen, E. (2016). Musical preference and music education: musical preferences of turkish university students and their levels in genre identification. *International Journal of Music Education*, 34(4), 459-471.
- Güven, U. (2020). Müzik, kent ve toplumsal değişme: İstanbul'un eski çeper ilçelerinden birinde müzik tercihleri üzerine bir araştırma. *Journal of Economy Culture and Society*, 61(1), 107-123.
- Hacettepe Üniversitesi, Gençlik Araştırmaları ve Uygulama Merkezi. *Gençliğin Önemi*. Retrieved June 22, 2024, from <https://hugaum.hacettepe.edu.tr/merkez.html>
- Haslam, R., Heiderscheit, A., & Himmerich, H. (2022). A systematic review of scientific studies on the effects of music in people with personality disorders. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(23), 15434.
- Heszen I. (2012). Temperament and coping activity under stress of changing intensity over time. *European Psychologist*, 17(4), 326-336.
- Heydel, Z., Smith, R., & Grevstad, N. (2022). The musician's personality: do personality traits vary according to ensemble membership? *Psychology of Music*, 51(2), 495-507.
- Hine, K., Abe, K., Kinzuka, Y., Shehata, M., Hatano, K., Matsui, T., ... & Nakauchi, S. (2022). Spontaneous motor tempo contributes to preferred music tempo regardless of music familiarity. *Frontiers in Psychology*, 13, 1-11.
- Hooi, L. (2023). The association between divergent thinking, personality, and listening to classical music. *Psychology of Music*, 52(4), 455-471.
- Husna, N., & Rinjani, D. (2022). The role of music in the life of teenagers. *Jurnal Seni Musik*, 11(1), 19-25.
- Infortuna, C., Battaglia, F., Freedberg, D., Mento, C., Iannuzzo, F., Stefano, R., ... & Bruno, A. (2022). Emotional temperament and character dimensions and state anger as predictors of preference for rap music in Italian population. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(20), 13650.
- İmİK, Ü. (2017). "Klasik" kavramı ekseninde türk müziği ve batı müziği kültüründeki benzerlikler/farklılıklar üzerine genel bir değerlendirme. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 3(1), 199-205.

- Jacob, L., & Reddy, K. L. (2024). Role of cognitive and emotional empathy in the development of social cognition among adolescents. *Ip Indian Journal of Anatomy and Surgery of Head Neck and Brain*, 10(1), 4-9.
- Kagan J (1989). Temperamental contributions to social behavior. *American Psychologist*, 44(4), 668-674.
- Kantor-Martynuska, J. (2009). The listener's temperament and perceived tempo and loudness of music. *European Journal of Personality*, 23(8), 655-673.
- Karaoğlu, F. N., & Uğurlu, M. (2023). Obstetride müzik temelli uygulamaların kullanımı. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 23(1), 38-51.
- Karvelis, N. (2018). That's not real music: Problematizing the resistance to hip-hop in music education. *Topics*, 03, 68-83.
- Kern, M., Benson, L., Steinberg, E., & Steinberg, L. (2016). The epoch measure of adolescent well-being. *Psychological Assessment*, 28(5), 586-597.
- Kılıç, A., & Gürkan, O. C. (2021). Gebelik, doğum ve doğum sonrası dönemde müzik terapinin kanıt temelli kullanımı. *Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 47-60.
- Kilford, E., Garrett, E., & Blakemore, S. (2016). The development of social cognition in adolescence: an integrated perspective. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 70, 106-120.
- Koç, M. (2004). Gelişim psikolojisi açısından ergenlik dönemi ve genel özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 231-238.
- Koç, O., & Ekinay, İ. (2021). Fen lisesi öğrencilerinin demografik özellikleri ve tercih ettikleri müzik türlerine göre okula yönelik tutumlarının incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1227-1246.
- Kresovich, A., Collins, M. K. R., Riffe, D., & Carpentier, F. R. D. (2021). A content analysis of mental health discourse in popular rap music. *JAMA pediatrics*, 175(3), 286-292.
- Kulaksızoğlu, A. (2015). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Langmeyer, A., Guglhör-Rudan, A., & Tarnai, C. (2012). What do music preferences reveal about personality? *Journal Of Individual Differences*, 33(2), 119-130.
- Litwic-Kamińska K., & Kotyśko, M. (2017). Temperament and chronotype among academic athletes perspective of the regulative theory of temperament. *Current Issues in Personality Psychology*, 6(1), 79-90.
- Ludke, K., & Morgan, K. (2022). Pop music in informal foreign language learning. *International Journal of Applied Linguistics*, 173(2), 251-285.
- Manindjo, Z., Anindhita, V., & Abidin, F. (2023). Parental psychological control, autonomy frustration, and psychological well-being among boarding school adolescents. *Journal of Education and Learning*, 17(2), 262-270.
- Martin, R. (2023). Lowered social motivation is associated with adolescent attention deficit hyperactivity disorder and social anxiety symptoms. *Clinical Child Psychology and Psychiatry*, 29(1), 338-352.

- Merrill, J., Frieler, K., & Ackermann, T. I. (2023). The structure of musical dislikes. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*. DOI: 10.1037/aca0000565
- Millî Eğitim Bakanlığı [MEB]. 2011. *Aile ve tüketici hizmetleri: Gençlik dönemi modülü 761CBG057*. Ankara: MEB.
- Morningstar, M., Grannis, C., Mattson, W., & Nelson, E. (2019). Associations between adolescents' social re-orientation toward peers over caregivers and neural response to teenage faces. *Frontiers in Behavioral Neuroscience*, 13, 1-15.
- Nave, G., Minxha, J., Greenberg, D., Kosinski, M., Stillwell, D., & Rentfrow, J. (2018). Musical preferences predict personality: evidence from active listening and facebook likes. *Psychological Science*, 29(7), 1145-1158.
- Nizamoğlu, P. (2019). *Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin duygu durumlarına göre müzik tercihleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). T.C. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- O'Connell, J. (2000). Fine art, fine music: Controlling turkish taste at the fine arts academy in 1926. *Yearbook for Traditional Music*, 32, 117-14.
- Ok, Ü., & Erdal, B. (2014). Religious and demographic indicators of music preference in a turkish sample. *Musicae Scientiae*, 19(1), 23-43.
- Ortega, J. (2021). Cover versions as an impact indicator in popular music: A quantitative network analysis. *Plos One*, 16(4), e0250212.
- Özdemir, F. A. T. (2021). *Filozoflara göre çocuk: Tarihsel bir çalışma* (Yayımlanmamış yüksek lisans enstitüsü). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Panwar, P., & Sharma, S. (2020). Social stress in relation to social-emotional learning among adolescents. *Review Journal Philosophy & Social Science*, 45(2), 238-245.
- Park, S., Kim, M., Lee, S., Kim, J., & Chae, H. (2011). Temperament and character profiles of sasang typology in an adult clinical sample. *Evidence-Based Complementary and Alternative Medicine*, 1, 1-7.
- Patton, G. C., Sawyer, S. M., Santelli, J. S., Ross, D. A., Afifi, R., ... & Winner, R. M. (2016). Our future: A lancet commission on adolescent health and well being. *Lancet*, 387, 2423-2478.
- Pedrero-Esteban, L. M., Barrios-Rubio, A., & Medina-Ávila, V. (2019). Adolescents, smartphones y consumo de audio digital en la era de Spotify. *Comunicar*, 60, 103-112.
- Pisula, E., Kawa, R., Danielewicz, D., & Pisula, W. (2015). The relationship between temperament and autistic traits in a non-clinical students sample. *Plos One*, 10(4), e0124364.
- Putnam, S. P., & Rothbart, M. K. (2006). Development of short and very short forms of the children's behavior questionnaire. *Journal of Personality Assessment* 87(1), 103-113.
- Regev, M. (2011). Pop-rock music as expressive isomorphism: blurring the national, the exotic, and the cosmopolitan in popular music. *American Behavioral Scientist*, 55(5), 558-573.
- Rentfrow, P. & Gosling, S. (2007). The content and validity of music-genre stereotypes among college students. *Psychology of Music*, 35(2), 306-326.

- Rentfrow, P. J. & Gosling, S. D. (2003). The Do Re Mi's of everyday life: The structure and personality correlates of music preferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, 84(6), 1236-1256.
- Riso, D. R., & Hudson, R. (2021). *Dünyanın en ünlü iki uzmanından enneagram ile kişilik analizi*. (G. Aksoy, Çev.) İstanbul: Butik Yayıncılık.
- Rosenblum, G. D., & Lewis, M. (2003). Emotional development. In G. Adams & Berzonsky (Eds.), *Blackwell handbook of adolescence* (pp. 269-289). Oxford: Blackwell Publishers.
- Rothbart, M. K. (1981). Measurement of temperament in infancy. *Child Development*, 52, 569-578.
- Rothbart, M. K. (2007). Temperament, development and personality. *Current Directions in Psychological Science*, 16(4), 207-212.
- Rothbart, M. K., & Ahadi, S. A. (1994). Temperament and development of personality. *Journal of Abnormal Psychology*, 103(1), 55-66.
- Rothbart, M. K., Sheese, B. E., Rueda, M. R., & Posner, M. I. (2011). Developing mechanisms of self-regulation in early life. *Emotion Review*, 3(2), 207-213.
- Schaerlaeken, S., Glowinski, D., Rappaz, M., & Grandjean, D. (2019). Hearing music as . . . : metaphors evoked by the sound of classical music. *Psychomusicology Music Mind and Brain*, 29(2-3), 100-116.
- Schäfer, T., & Sedlmeier, P. (2010). What makes us like music? determinants of music preference. *Psychology of Aesthetics Creativity and the Arts*, 4(4), 223-234.
- Selçuk, Z., & Yılmaz, E. D. (2018). *Ebeveyn benim*. İstanbul: Mizmer Yayınları.
- Solomon, T. (2005). Living underground is tough: Authenticity and locality in the hip-hop community in İstanbul, Turkey. *Popular Music*, 24(1), 1-20.
- Soysal, G., Soysal, N. F., & Balcı, E. (2021). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin ruhsal durum algıları ile müzik tercihlerinin incelenmesi. *Rast Müzikoloji Dergisi*, 9(3), 3063-3084.
- Sözbir, S. (2023). Does musical preference of university students affect respect for differences? a causal perspective. *International Journal of Education and Literacy Studies*, 11(3), 200-207.
- Steinberg, L. (2007). *Ergenlik* (F. Çok, Çev.). Ankara: İmge.
- Strelau J. (1996). The regulative theory of temperament: current status. *Personality and Individual Differences*, 20(2), 131-142.
- Strle, G., Pesek, M., & Marolt, M. (2018). Affective experience of music: emotional and color perception of folk and other musical genres. *Traditiones*, 47(2), 67-84.
- Szabó, N. (2024). Musical preferences among students aged 9–19: a study on musical genres and styles. *Education Sciences*, 14(3), 290-309.
- Şenay, B. (2014). Artists, antagonisms and theneyin the popularization of 'sufi music' in Turkey. *European Journal of Cultural Studies*, 18(1), 52-69.

- Tan, Z. (2018). Barok dönem müziği ve barok dönemde obua. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(1), 45-54.
- Taylor, C., & Friedman, R. (2014). Differential influence of sadness and disgust on music preference. *Psychology of Popular Media Culture*, 3(4), 195-205.
- Tekman, H., & Hortaçsu, N. (2002). Music and social identity: stylistic identification as a response to musical style. *International Journal of Psychology*, 37(5), 277-285.
- Thomas, A., & Chess, S. (1977). *Temperament and development*. New York: Brunner/Mazel.
- Tuna, H., Gürpınar, B., Tuz, K., Gürgen, E., & İlçin, N. (2021). The effect of university students' music type preferences on physical activity, depression and sleep quality. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 34, 29-41.
- Türk Dil Kurumu [TDK]. 2024. *Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden 19 Mayıs 2024 tarihinde erişilmiştir.
- Uyar, Y. (2021). Turkish disco: The intersection of anatolian pop, groove and psychedelia. *Musicologist*, 5(2), 107-132.
- Ünal, S. A., & Küçük, S. (2022). Adölesanlarda sosyal medya kullanımı, siber zorbalık, yalnızlık ilişkisi ve hemşirelik. *Türkiye Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 34-44.
- Vella, E., & Mills, G. (2016). Personality, uses of music, and music preference: the influence of openness to experience and extraversion. *Psychology of Music*, 45(3), 338-354.
- Warrenburg, L., & Huron, D. (2019). Fitness and musical taste: do physically fit listeners prefer more stressful music? *Empirical Musicology Review*, 13(1-2), 21-38.
- Williams, B. (2011). Collages of identity: popular culture, emotion, and online literacies. *Teachers College Record*, 113(13), 200-219.
- World Health Organization [WHO]. *Adolescent health*. Retrieved June 22, 2024, from https://www.who.int/health-topics/adolescent-health#tab=tab_1
- Xu, L. (2024). Sounding habitus: an interdisciplinary study on the factors influencing musical preferences. *Journal of Education Humanities and Social Sciences*, 26, 374-380.
- Yıldırım, O. (2022). Türkçe rap/hip hop müziğine pozitif psikoloji perspektifinden bir bakış. *Artuklu Sanat ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 7, 30-56.
- Yılmaz, E. D. (2010). *Dokuz tip mizaç modeli'ne göre çocuklarda karakter ve kişilik gelişimi*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Yılmaz, E. D., Genç, A. G., & Aydemir, Ö. (2011). Tarihsel bir sistemin yeni bir mizaç modeline evrimi: Dokuz tip mizaç modeli. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2), 165-166.
- Yılmaz, E. D., Ünal, Ö., Palancı, M., Kandemir, M., Örek, A., & Akkın, G. (2015). Dokuz tip mizaç ölçeği ergen (DTMÖ-E) formunun geçerlik-güvenirliliği ve ergenlerde dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğu ile mizaç tipleri arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 40(179), 361-381.
- Yılmaz, E. D., Genç, A. G., Unal, O., & Aydemir, O. (2014). From enneagram to nine types temperament model: A proposal. *Education and Science*, 39, 393-415.

- Yurga, M. C. (2017). *Lise öğrencilerinin dinledikleri müzik türlerinin duygu durumlarına göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ziv, N. (2018). Musical flavor: the effect of background music and presentation order on taste. *European Journal of Marketing*, 52(7/8), 1485-1504.
- Zweigenhaft R. L. (2008). A do re mi encore: A closer look at the personality correlates of music preferences. *Journal of Individual Differences*, 29(1), 45-55.





8. EKLER

Ek 1. Tanıtıcı Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler,

Bu araştırmada, adölesanların mizaç özelliklerine göre dinledikleri müzik türleri incelenecektir. Ankette sizden istenilecek bilgiler bu araştırmada kullanılacak, yanıtlarınızı araştırmacıdan başka kimse görmeyecektir. Soruları dikkatlice okuyup, samimi cevaplar vermeniz, araştırmamızın amacına ulaşması bakımından son derece önemlidir. Soruları, size biraz önce verilen ön bilgilendirmeyi göz önüne alarak yapınız. Cevaplama esnasında aklınıza takılan her konuyu araştırmacıya veya uygulayıcı öğretmene sorabilirsiniz. Sizden istenen, her soruda yer alan konu ile ilgili kendiniz için en uygun cevabı vererek soruları yanıtlamanızdır. Katkılarınız için teşekkür ederiz.

Yüksek Lisans Öğrencisi
Ali Kemal BULUT

Tanıtıcı Bilgi Formu

1. Bölüm

1. Cinsiyetiniz nedir?

() Kız () Erkek

2. Yaşınız nedir?

3. Okul sınıf dereceniz nedir?

() 9. Sınıf () 10. Sınıf () 11. Sınıf () 12. Sınıf

4. Ekonomik düzey algınız nedir?

() Gelirim giderimden az

() Gelirim giderime denk

() Gelirim giderimden fazla

2. Bölüm

1. Müzik dinlemeyi sever misiniz?

() Evet () Hayır

2. Ne sıklıkla müzik dinlersiniz? (“Her gün” seçeneğini işaretleyen katılımcılar 3. soruyu cevaplamalıdır.)

() Her gün () Haftada birkaç kez () Haftada bir () Ayda bir kaç kez

() Hiç

3. Günde ortalama olarak kaç saat müzik dinlersiniz?sa/dk

4. Müziği sıklıkla hangi aracı kullanarak dinlersiniz?

() Bilgisayar () MP3 Çalar () TV () Telefon () Radyo

5. En çok hangi müzik türünü dinlersiniz? (En fazla üç seçenek işaretleyebilirsiniz)

() Türk Halk Müziği () Türk Sanat Müziği () Arabesk-Fantezi

() Türkçe Pop-Rock () Yabancı Pop-Rock () Türk Rap-Hip-Hop

() Klasik Batı Müziği () Yabancı Rap-Hip-Hop () Dini Müzik

() Protest Müzik

Ek 2. Dokuz Tip Mizaç Ölçeği Ergen Formu (DTMÖ-E)

Dokuz Tip Mizaç Ölçeği Ergen Formu (DTMÖ-E); adölesan dönemdeki bireylerin mizaç eğilimlerini tanımlamak amacıyla kullanılmaktadır. Lütfen bu testteki cümleleri yaşamınızdaki tek bir durum, olay veya ilişkiye göre değil; genel tutum, durum ve ilişkilerinizi dikkate alarak cevaplayınız. Lütfen testteki cümlelere “olmak istediğiniz kişi ya da kişiler gibi “ değil, “ genelde nasılsanız öyle “ cevap veriniz.

1. Kurallara titizlikle uyarım ve çevremdekileri de uymaları konusunda uyarırım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
2. Arkadaşlarımla çok sıcak ve samimi ilişkiler kurarım, aynı sıcaklığı göremediğimde fazlasıyla üzülürüm.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
3. Çevremdekiler benim içe dönük, sessiz ve az konuşan biri olduğumu düşünür.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
4. Başarılarımı herkesin görmesi için ne gerekirse yaparım ve başarılarımla çok övünürüm
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
5. Gelecekte ne olacak endişesini çok sık yaşarım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
6. Zayıf olmaya asla katlanamam, daima güçlü biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
7. Başkalarıyla ters düşmekten kaçınan, her zaman sakin ve uyumlu biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
8. Bir şeye evet desem bile, içimde genellikle itiraz eden bir ses bulunur.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
9. Hata ve eksikleri çok çabuk fark ederim ve düzeltilmediğinde rahatsız olurum.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
10. Bulduğum ortamlarda fark edilmek ve popüler olmak benim için her şeyden önemlidir.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
11. Çevremde olan olaylara pek karışmam, sessizce gözlemler ve anlamaya çalışırım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
12. Çabuk kırılıp incinirim ancak bunu belli etmek yerine içime döner, anlaşılmayı beklerim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
13. Uygulayamasam bile aklıma bir sürü fikir ve proje gelir.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
14. Çatışma ve kavgadan asla kaçmayan, korkusuz biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
15. Genellikle aklıma olabilecek en kötü ihtimaller gelir.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
16. Çok sakin ve aceleci olmayan bir yapım vardır.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
17. Bana birsinin dokunması ve sarılmasından rahatsızlık duyarım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
18. Arkadaşlarım beni kırdığında hemen darılırım ancak hemen de barışmak isterim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır

19. Duygu dünyam çok yoğundur, duygularımı genellikle resim, müzik, şiir gibi sanatsal yollarla ifade ederim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
20. Yaptığım her şey kusursuz olmalıdır.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
21. Çok hareketli, yerinde duramayan ve coşku dolu biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
22. En belirgin yönüm duygusallığımdır, duygularımı hiç saklayamam hemen belli ederim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
23. Gücümü ve kuvvetimi göstermek için çalışmaktan hiç çekinmem.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
24. Hiçbir neden yokken sık sık kendimi üzgün ve kederli hissederim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
25. Başarılarımla en öne çıkmak için hırsla çabalarım, başarılı olmak benim için her şeyden önemlidir.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
26. Fazlasıyla yardımsever biriyim, bu özelliğim kötüye kullanılsa bile dayanamam, yine de yardım ederim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
27. Kendi dünyama çekilip, sık sık romantik hayaller kurarım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
28. Sorunları fark ederim ancak genellikle müdahale etmeyip, zaman içinde kendiliğinden çözüleceğini düşünürüm.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
29. Başkalarına ne yapmaları gerektiğini çok sık söylediğimden, bilgiç biri olduğumu düşünürler.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
30. Çevremdekiler bana sataşmaktan korkar çünkü yaptıklarını anında ödetirim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
31. Çevremdekiler beni utangaç ve çekingen biri olarak görürler.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
32. Hedefime çok kolay motive olurum ve kısa sürede sonuca ulaşmak için hiç durmaksızın çalışırım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
33. Hızlı düşünürüm ve birçok şeyi aynı anda yaparım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
34. Çabuk parlayan ve sinirlenen biri olduğum için genellikle arkadaşlarım benden korkar.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
35. Duygu ve sezgilerime derinlemesine yoğunlaşarak kendimi anlamaya çalışan biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
36. Arkadaşlarıma kırıldığımda aramıza mesafe koyamam çünkü uzak durmaya dayanamam.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
37. Çevremdekiler beni arkadaşlarıma göre daha ciddi ve olgun bulur.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
38. İnsanlarla birlikte olmak yerine, genellikle tek başıma olmaktan hoşlanırım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
39. Üzüntü verici olsa da, yaşamına duygularıyla yön veren, hassas biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır

40. Öğretmenlerimi ve büyüklerimi nasıl etkilemem gerektiğini bilirim ve takdir edilmek için öyle de davranırım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
41. Tartışma ve kavgadan kaçınan, barışçıl biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
42. Benimle ilgisi olmayan en ufak şeyden bile etkilenip duygulanan ve üzülen biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
43. Zamanımı genellikle tek başıma, bulduğum her şeyi okumakla geçiririm.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
44. Kurallara uymayan insanlara kızarım ve onları hemen eleştiririm.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
45. Çok enerjik biriyim, yeni ve orijinal fikirlerimle çevremdekileri harekete geçiririm.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
46. Genellikle karar vermekte zorlanırım ve verdiğim kararlardan emin olmakta güçlük çekerim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
47. Popüler ve insanları etkileyecek bir mesleğe sahip olmak için her şeyi yaparım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
48. İçimden geçen her duyguyu hemen arkadaşlarımla paylaşıyorum, onların da aynı şekilde benimle paylaşmalarını isterim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
49. En mutlu anlarımda bile, aniden kendimi hüznün ve boşluk içinde hissederim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
50. Çabuk öfkelenirim ve olaylara anında müdahale ederim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
51. Başkalarının ihtiyaçlarıyla fazlasıyla ilgilenen ve onların dertleriyle dertlenen biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
52. Başarılarımın herkes tarafından görülmesi ve takdir edilmesini sağlamak için her şeyi yaparım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
53. İçimde çoğu zaman; nedenini bilemediğim ve anlam veremediğim bir hüznün hali vardır.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
54. Başkalarına göre daha kaygılı biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
55. Genellikle muziplik ve esprilerimle ortamın neşe ve eğlence kaynağı olurum.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
56. Çevremdekilerin yanlış düşünce ve davranışlarını fark etsem de, müdahale etmekten kaçınırım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
57. Ben değerli biriyim çünkü herkesin başarılarına hayran olduğumu biliyorum.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
58. Zayıflık ve pasiflikten hiç hoşlanmayan, sert ve baskın karakterli biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
59. Her durumun olumlu ve olumsuz yönlerini aynı anda düşündüğüm için karar vermekte zorlanırım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
60. Aklım ne dersene desin duygularıma göre davranırım.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
61. Cesur ve atılgan yapımla çevremdekilere liderlik eden biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır

62. Birçok şeyi başarmış olsam da çoğu zaman yeni bir şeye başlarken kendime pek güvenemem.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
63. Genellikle çok çabuk sıkılan ve sürekli ilgilenecek yeni şeyler arayan biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
64. Rekabetçi biriyim, kim olursa olsun başkalarının benden daha başarılı ve önde olmasını hiç çekemem.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
65. Çevremdekiler beni sakin, uysal ve olaylar karşısında pek tepki göstermeyen biri olarak görürler.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
66. Başkalarına emir vermekten çekinmeyen, baskın yapıda biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
67. Gözlerim hemen dolar, arkadaşlarım ve ailem beni yuha yürekli biri olarak görürler.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
68. Yaşamımdaki her şeyi düzenli ve planlı yapmaya çok dikkat ederim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
69. Duygusal iniş ve çıkışları çok sık yaşayan, hüznün ve neşe arasında gidip gelen biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
70. Genellikle kimsenin aklına getirmedığı olumsuz düşünceler ilk benim aklıma gelir.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
71. Hükmedici ve çevresindekileri hâkimiyeti altına alan biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
72. Başarılı olma hırslım ve azmimle çevremdekiler tarafından çok çabuk fark edilirim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
73. Yumuşak başlı ve kolay geçinilebilen, sabırlı biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
74. Sorunlar karşısında endişe duymam ve her zaman hızlı ve pratik bir çözüm yolu bulurum.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
75. İnsanlarla birlikte vakit geçirmek yerine uzay, fizik, astronomi, matematik gibi bilimsel konularla ilgilenen biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
76. Çok titiz ve düzenli biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
77. Aklımda aynı anda “hem olabilir, hem olmayabilir”, “hem öyle, hem böyle”, “hem evet, hem hayır” gibi birden fazla zıt düşünce bulunur.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
78. Küçük şeylere bile sık sık kırılıp, alınganlık gösteririm.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
79. Genellikle çevremdekiler beni duygusallıktan uzak ve biraz soğuk bulurlar.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
80. Sonuç alana kadar çok çalışırım ve istediğim şeye ulaşmak için kimsenin aklına gelmeyecek yolları denerim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
81. Grup içinde fazla öne çıkmayan ve çevresiyle uyum ve bütünleşmeye öncelik veren biriyim.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır
82. Maceraya düşkün ve hayalci bir yapım vardır.
☐ Evet ☐ Bazen ☐ Hayır

Ek 3. Ölçek Kullanım İzni

Dokuz Tıp Mizaç Ölçeği Hk. ➤



20 Nis 2023 21:24 ☆ ↩ ⋮

Sayın hocam,

Ben Ali Kemal BULUT. Trabzon Üniversitesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı'nda öğrenciyim. Yüksek lisans tezimde kullanmak üzere geçerlik-güvenirliliğini yaptığınız "Dokuz Tıp Mizaç Ölçeği" için izninizi istiyorum. Eğer uygun görürseniz, sonraki süreç için sizinle iletişime geçebilir miyim? Teşekkür eder, mutlu bayramlar dilerim.

Saygılarımla,

Dokuz Tıp Mizaç Ölçeği ➤

Gelen Kutusu x



23 Nisan Paz 18:43 ★ ↩ ⋮



ÖZGE ÜNAL

Alıcı: ben ▼

Merhabalar,

bu maili Dokuz Tıp Mizaç Ölçeği kullanma talebiniz hakkında yazıyorum. Öncelikle bu konuda çalışma yapmak isteyen araştırmacıları içtenlikle desteklediğimizi bilmenizi isteriz. Ölçeklere aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

Ergen Formu:

https://www.mizmer.com.tr/content/uploads/img/ergen_1_3836.pdf

Yetişkin Formu:

https://www.mizmer.com.tr/content/uploads/img/yetiskin_1247_347.pdf

Bu maille ölçeğin bireysel sonuçları değerlendirmek için kullanımına değil; yalnızca akademik çalışmalar için kullanılmasına izin verildiği hakkında sizi bilgilendirmek isterim.

Ayrıca aşağıdaki internet sitesinden konuyla ilgili referans olabilecek kaynak çalışmalara ulaşabilirsiniz.

www.mizmer.com.tr

Herhangi bir sorunuz olursa bana bu mail adresinden ulaşabilirsiniz.

İyi çalışmalar dilerim

Ek 4. Etik Kurul Onayı



T.C.
TRABZON ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Genel Sekreterlik



Sayı : E-81614018-000-2300057748
Konu : Etik Kurul Belgesi (Ali Kemal
BULUT)

27.10.2023

Sayın Ali Kemal BULUT
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Öğrencisi

"Adölesanların Mizaç Tiplerine Göre Dinledikleri Müzik Türlerinin Belirlenmesi: Trabzon İli Örneği" adlı yüksek lisans tezi çalışmanız için gerekli olan Etik Kurul incelemesi Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından yapılmış olup, çalışmanıza ait onay formu Ek'te gönderilmiştir.

Bilgilerinize sunulur.

Prof. Dr. Atilla ÇİMER
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Ek: Etik Kurul Formu (4 Sayfa)

Belge Dağıtım Kodu: PCPHEME

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi:

<http://ahys.trabzon.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Trabzon Üniversitesi Rektörlüğü, Sığirci Mah. Adnan Kahveci Bulvarı, 61335 – Akçaabat-
Trabzon / TÜRKİYE
Telefon No: (0 462) 4551000
e-Posta:
Key Adresi: trabzonunivresizesi@trb01.kep.tr

Faks No:
İnternet Adresi:

Bilgi için :
Telefon No:
Direkt Hat:
Faruk Akkaya
Memur



Ek 5. MEB Kurum Onayı

	T.C. TRABZON VALİLİĞİ İl Millî Eğitim Müdürlüğü	
Sayı : E-82438636-605.99-89693024 Konu : Araştırma İzni		14.11.2023
DAĞITIM YERLERİNE		
İlgi: Trabzon Üniversitesi Rektörlüğünün 10.11.2023 tarih ve 2300062181 sayılı yazısı.		
Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müzik Eğitimi Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ali Kemal BULUT'un, Doç. Dr. Yalçın YILDIZ danışmanlığında yürüteceği "<i>Adölesanların Mizaç Tiplerine Göre Dinledikleri Müzik Türlerinin Belirlenmesi: Trabzon İli Örneği</i>" konulu tez çalışması için ekli listede bulunan okullarda öğrenim gören velilerinden onam alınmış gönüllü lise öğrencileriyle çalışma yapma isteği Müdürlüğümüz Araştırma İzinleri Komisyonunca uygun görülmüş olup, olur ve ölçeklerin üniversite tarafından araştırmacıya verilmesi, ilçe millî eğitim müdürlüklerince ilgili okullara duyuru yapılması hususunda; Gereğini rica ederim.		
Hasan UYGUN Vali a. Millî Eğitim Müdürü		
Ek: 1-Valilik Oluru (1 sayfa) 2-Mühürlü Örnekler (11 sayfa)		
Dağıtım: - Trabzon Üniversitesi Rektörlüğüne - Kaymakamlıklara (İlçe Millî Eğitim Müdürlüğü)		
Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.		
Adres : Trabzon İl Millî Eğitim Müdürlüğü Strateji Geliştirme Şubesi (Az-Ge) Belge Doğrulama Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys Birim: Bilgi için: Fatma SEVİM Tel: 0 (462) 223 55 52 Uzman : Öğretmen E-Posta: argitrabzon@gmail.com İnternet Adresi: http://trabzonarge.meb.gov.tr Faks: 4622302094 Kapı Adresi : meb@trd01.kap.tr		
Bu elektronik belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. İmza kontrolü için www.meb.gov.tr adresinden 3a48-9dca-31e5-9e66-5d113 kodu ile teyit edilebilir.		

9. ÖZ GEÇMİŞ VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

██ Müzik kariyerine ilk adımı Trabzon'da kurulan TRT Trabzon Çocuk Korosu ile tanışarak 1996-2001 yılları arasında attı. 2005 yılında Trabzon Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi, Müzik Bölümü'nden mezun oldu. Üniversite eğitimine Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği bölümünde devam etti ve 2009 yılında başarıyla mezun oldu. Üniversite eğitimi sırasında, 2007-2008 eğitim-öğretim yılında Erasmus+ hareketliliğinden yararlanarak altı ay süreyle Macaristan'da eğitim aldı. Üniversite eğitimi boyunca ve sonrasında Trabzon'da yer alan çeşitli orkestralarda baş kemancı olarak görev aldı.

Üniversiteden mezun olduktan sonra, 2011 yılında Diyarbakır'da öğretmenlik kariyerine başladı. 2013-2024 yılları arasında Trabzon Tonya Anadolu Lisesi'nde müzik öğretmenliği görevini sürdürdü. Bu süre zarfında çeşitli nedenlerle ara verdiği yüksek lisans eğitimine, 2022 yılında yeniden başladı.

2024 yılında mazeret nedeniyle tayin olduğu Tokat Turhal Halk Eğitim Merkezi'nde müzik öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

ADRES VE İLETİŞİM BİLGİLERİ

Adres :

e-mail :